

Kiegészítő feladatok 7.o

(Vissza a tartalomjegyzékhez: [..\..\Tartalomjegyzék.doc - Rubik kocka](#))

.1Rubik kocka KIEG /HETED / kieg7198.doc

Marton László Rajztanításban publikált feladata?

Egy Rubik kocka a modellünk.

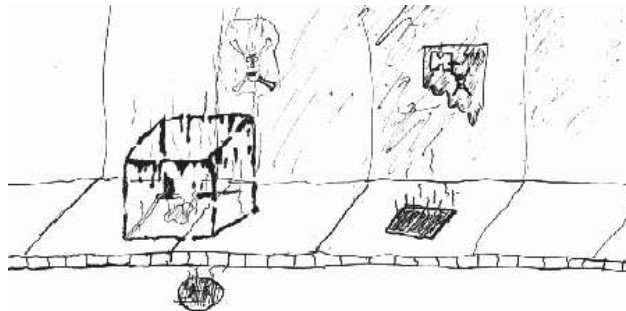
Tömegvázlattal kezdjük, majd jöhet a mikro realista illuzionisztikus tanulmány.

A következő probléma a szétszedett kocka.

Ezután kerülhet sor a működést megértető magyarázó rajzra.

Még nem vettem be, de szakkörön, vagy kivételesen jól rajzoló osztályoknak, esetleg csoportfeladatként

feltétlenül ki fogom próbálni. (Nem tartozik ugyan a feladathoz, de Marton Lászlónak személyesen is igen sokat köszönhetek, több más kollégával együtt. A Marton-Szenti szakfelügyelői páros tevékenysége messze megelőzte korát.)

.2Mehökkentő kockák

Beszélgetéssel vezetjük fel a feladatot. A televízió mehökkentő mesék sorozatának mintájára próbáljunk mehökkentő kockákat rajzolni. Kezdjük a kézenfekvő megoldásokkal.

Groteszk kockák.

Kockafejű gyerek. Kocka alakú futball labda, kocka alakú földgolyó.

Mi lehet az ami távolabb van már a kézenfekvő megoldásoktól, tehát érdekesebb?

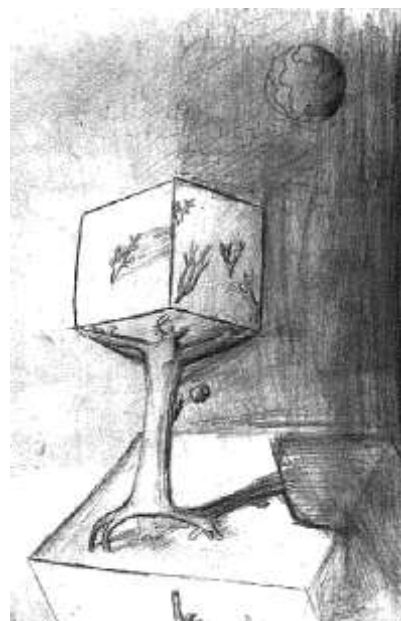
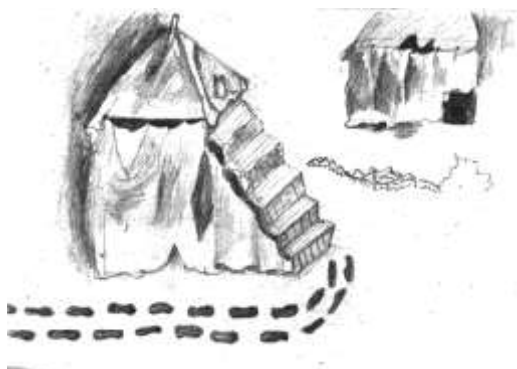
Kockák különös anyagokból.

Növényi indák,
gyökerek, föld, jég,
stb.

Kocka alakú szoba, amiben fura dolgok történnek.

A hatodikos folyosó feladat mintájára.

Mehökkentő mesék kocka témára.

Önálló óraként még nem tartottam meg, órai feladatként ritkán választják.

Technika: AT

Sík és térkompozíciók Lantos jelekből (kieg/heted/Kieg7298.doc)

(Vissza a tartalomjegyzékhez: jelekből)

Fából vagy hungarocellból kivágott, agyagból mintázott jelekkel.

Síkszerű munkák

Először készítsük el színespapír kivágással az eredeti méretű terveket.

A tervek elkészülte után készítsünk sablonokat, amikkel szépen le tudjuk jelölni a fára, hungarocellre, agyaglapokra a kivágandó jeleket.

A hungarocellt hővágóval, a fát vékony dekopír fűrészsel, az agyagot késsel vághatjuk. Az egyenes élek leszabásához vezető sablont alkalmazzunk! A félköríveket is könnyebben vághatjuk ki, ha az alaplapra egy puha fa borítást rögzítünk. Ebbe beleszúrhatunk egy keménypapír, vagy furnér alapot, amelyet a munkadarabbal együtt forgathatunk el a fűrész alatt.

A feladatot természetesen úgy célszerű megoldani, hogy a tervek elkészülte után a technika órán történik a kivitelezés.

A lejelöléskor célszerű a jelek hátlapjára (ragasztási felületére (ráírni: hányas számú kép, hányadik oszlop, hányadik sor. Így az összeállításnál nem keveredhet el.

Térbeli munkák

A jeleket kivágva megpróbálunk térkompozíciókat készíteni.

Vizuális memória játék.

Vizuális memória játékot is készíthetünk a jelrendszerből, azonos méretű négyzetekre párosával rajzoljuk fel a formákat.

Ugróiskola (vázlat)

(Egy nyári táborban terveztünk ugróiskolákat, nem maradt nyoma.)

Igen érdekes tervezésre nyújt lehetőséget a rendszer. Bevezethetjük a feladatot egyszerű játékként, de foglalkozhatunk mélyebben is a dologgal. A középkorban az ugróiskolák nem egyszerűen gyermekjátékok voltak. A különböző kockák egyúttal a kor embere világképének fontos elemeit tartalmazták. (Művészet cikket kikeresni?)

Tervezzünk olyan ugróiskolát, ami a jelekből épül fel, és ezeket a jeleket feleltessük meg korunk mitológiai elemeinek, az egyes cselekedetek, lehajlás a kőért, keresztugrás, stb. pedig legyenek kifejezői különböző tipikus vagy "szakrális" cselekedeteinknek.

A Hídvégi Valéria játszótéri elemrendszere. Műv. 83/1. 13. o.

Diasorozat: tematikus diák / Lantos sorozat

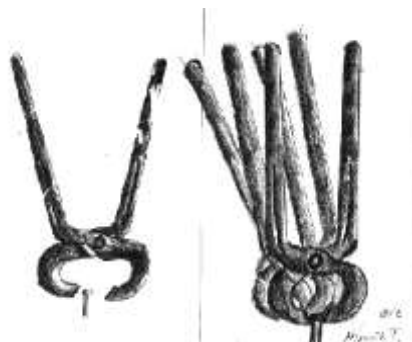
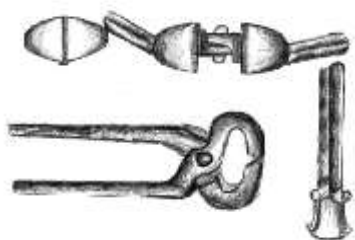
Tanulmányrajz műszaki tárgyokról

A nagy modelles dobozból mindenki kiválaszt egy képességeinek megfelelő műszaki tárgyat.

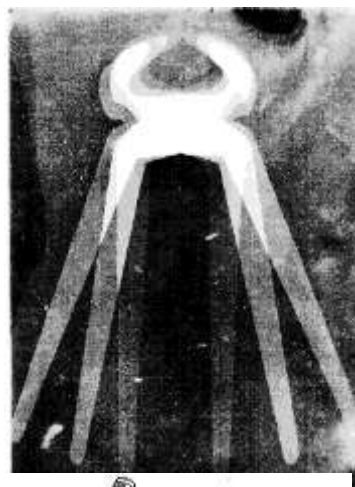
A nézeti rajzok elkészítése után jöhet a látvány utáni tanulmány. Nézeti rajzokat készíthetünk pontos vetületi ábrázolásként, illetve látvány után.

Meg kell keresnünk a szabályokat, befoglaló formákat, a különálló részeket összefogó vonalakat!

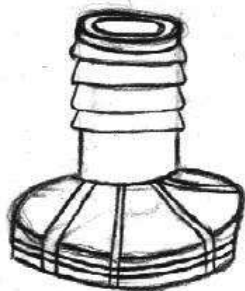
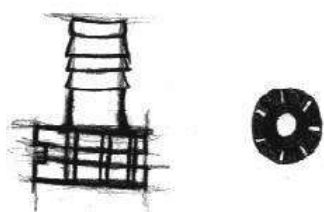
A klasszikus szerszám - szerszám működés közben - működő szerszám fotogramm feladatsor.

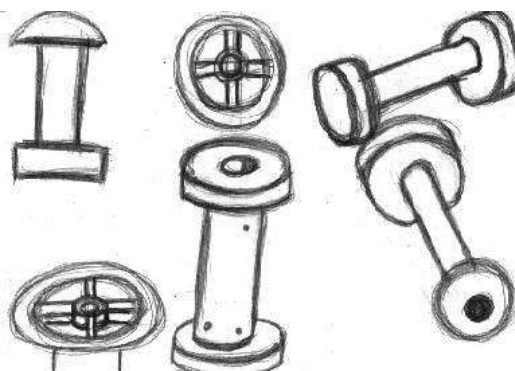
Műszaki tárgy nézeti és látványi rajza tanulmánylap.

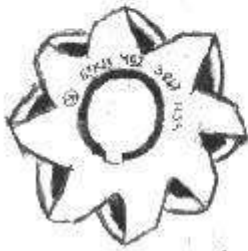
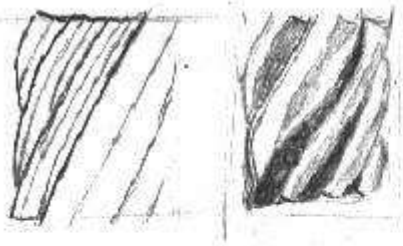

1 V Attilának nagyon megtetszett a régi fűrő, egész órán dolgozott a rajzon.

1 A A modell kissé nehezebb, a megoldás hasonló szintű.

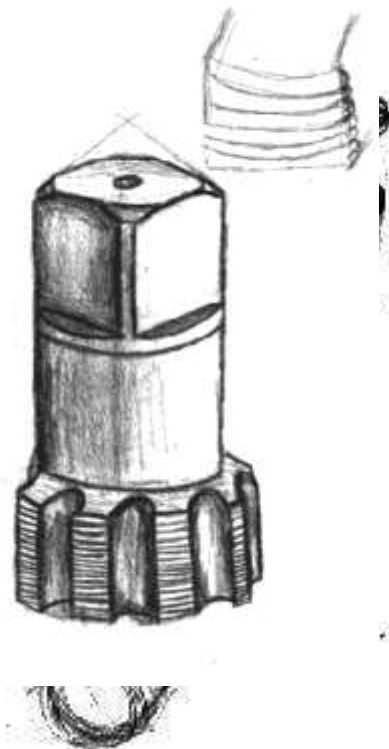
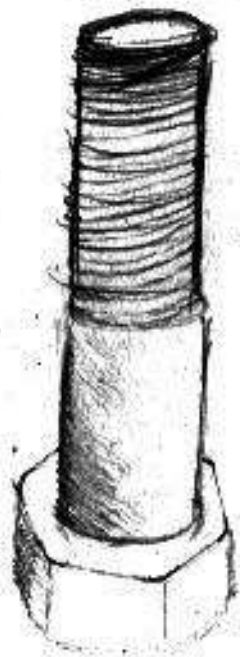
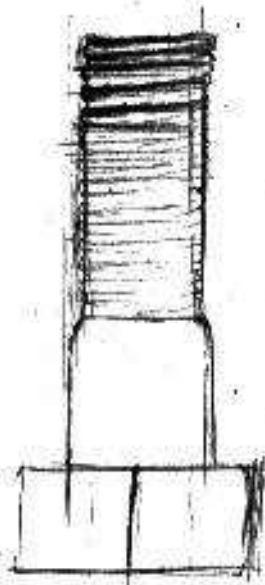

Két komolyabb feladatvállalás, eddig egyik fiú sem tűnt ki túlságosan, most a gépkatrészekről hirtelen megtájosodtak.

Rékát viszont egyáltalán nem lelkesítette a sok fogaskerék. Először kitérő feladatot választott. Aztán csak odaóvakodott a műszaki tárgyak tartódobozaihoz, kiszedett magának egy kis

csődarabot. Megrajzolta. A következő órán megint rajzolt valamit, aztán már maradt a témánál, nagyon jó kis tárgy átalakulásokat rajzolt. (Lásd a következő óránál.)

1 W Kornél egyszerű modellt választott, megoldása korrekt, alapos.

Abszurd tárgyak

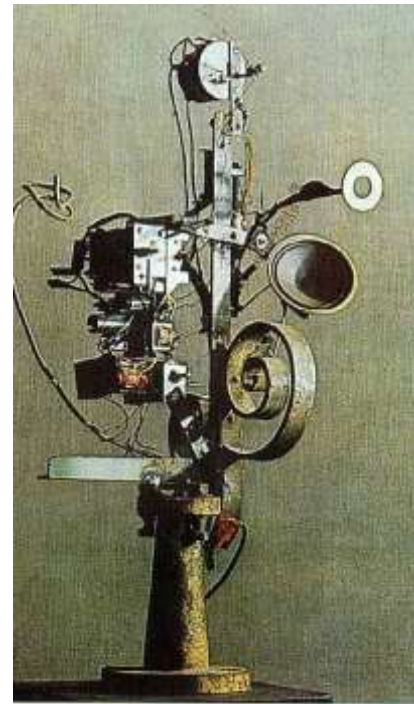
Megnézünk néhány diát.

B Lois Viktor: Mosó - tekerő. Művészet 89/3

/ Szalámi-szálloda/
Duchamp: Palackszárító
/ Zebegényi szabadiskola:
Színhegyező/
(Man Ray: Ajándék/
Orosz István: Ceruzabél
csavarodás 1980

? Üveget áttörő szegfű foto
Arman: Tartós parkolóhely
Man Ray: Ajándék. A
lehető legszellemesebben
teszi működésképtelenné a
vasalót. (Egyéb
megoldások?
Csiszolópapír bőr,
prémbevonat? (A
mindennapokban gyakran
adunk egymásnak efféle
ajándékokat.

2 Tinguely: Radio no 5 Művészet 81/6

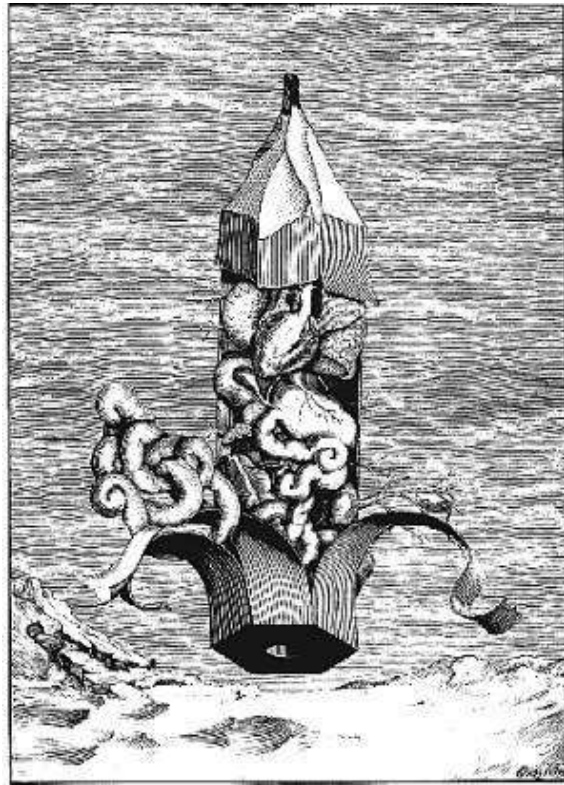
5 Bukta Imre: mezőgazdasági gép a köztisztaság szolgálatában. Művészet 88/5.

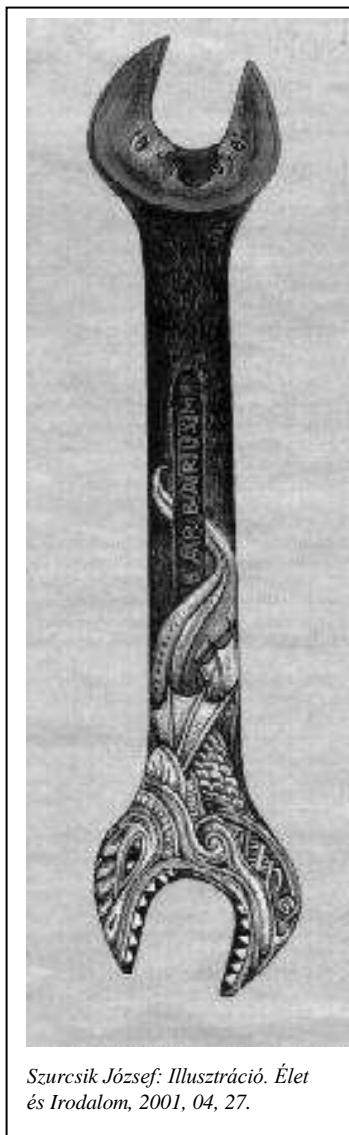
C Bukta Imre: Gyöngytyúkot etető. uo.

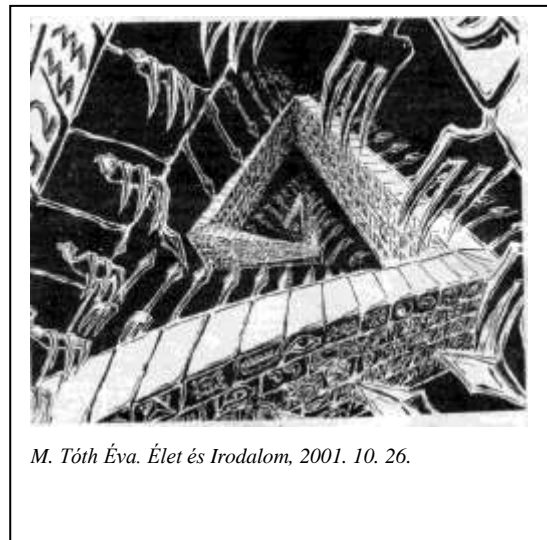
7 Sáros András Miklós: Vásárfia. Művészet, 84/3.

6 Orosz István: Ceruzabél-csavarodás. Művészet. 85/7.

Szurcsik József: Illusztráció. Élet és Irodalom, 2001, 04, 27.

M. Tóth Éva. Élet és Irodalom, 2001. 10. 26.

Feladat:

Különös formájú, ismeretlen rendeltetésű tárgyak

Ne akarjunk valami funkciót adni!

Különös funkciójú tárgyak

A klasszikus minta a bonyolult egérfogó. A tárgy természetesen abszurdba hajlik.

Abszurd tárgyak

Kifejezetten a meghökkentés a cél. Esetleg különös szókapcsolatok illusztrálása is lehet rajzunk. (Lásd Csábi Feri rajzát.)

Tárgyak átalakítás, tárgy objektumok

Ha sok talált tárgyunk van, neki lehet esni valamit összebarkácsolni belőlük. ha kevés a tárgy, készítsünk vázlatrajzokat, a legjobb vázlatok kerülnek kivitelezésre.

Illusztrációk

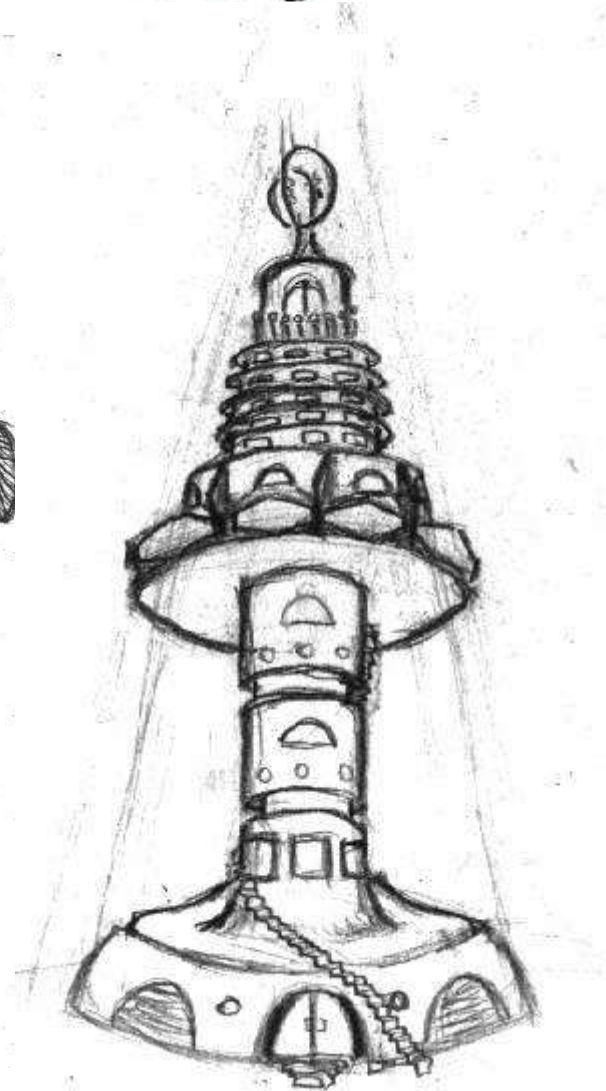
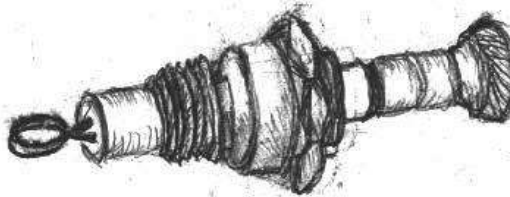
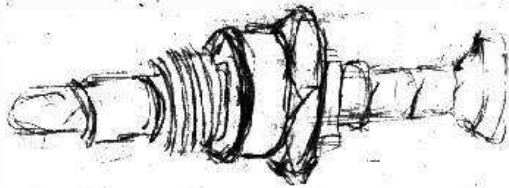
Stanislaw Lem: Kiberiáda c. mesegyűjteményét illusztrálhatjuk.

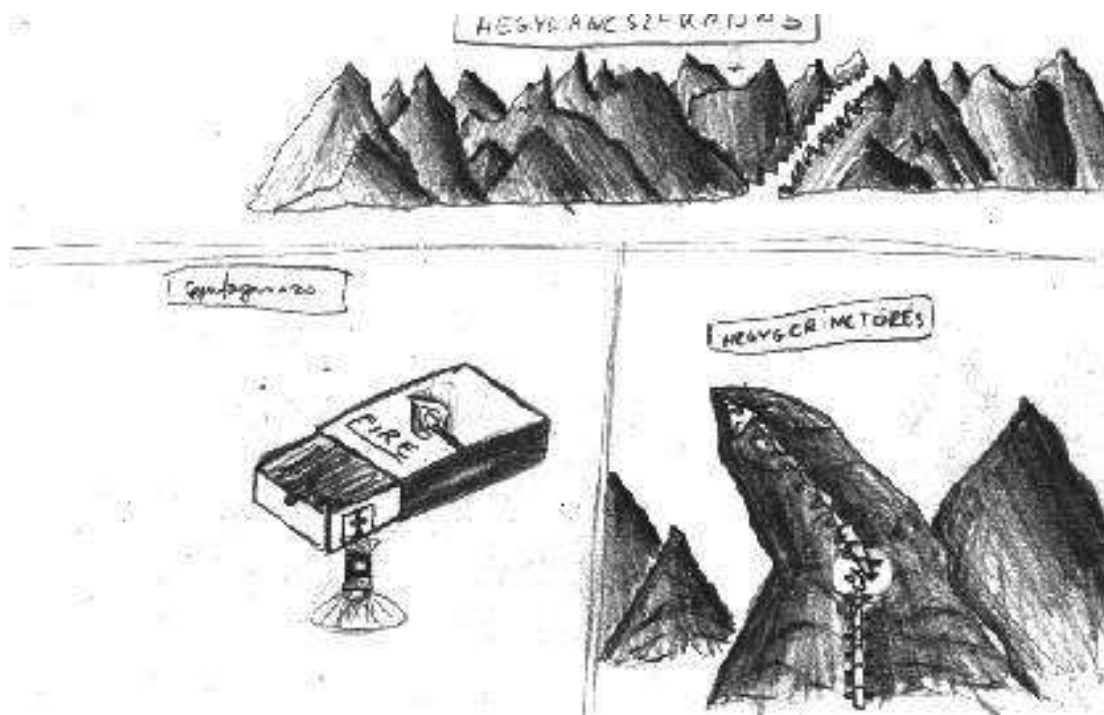
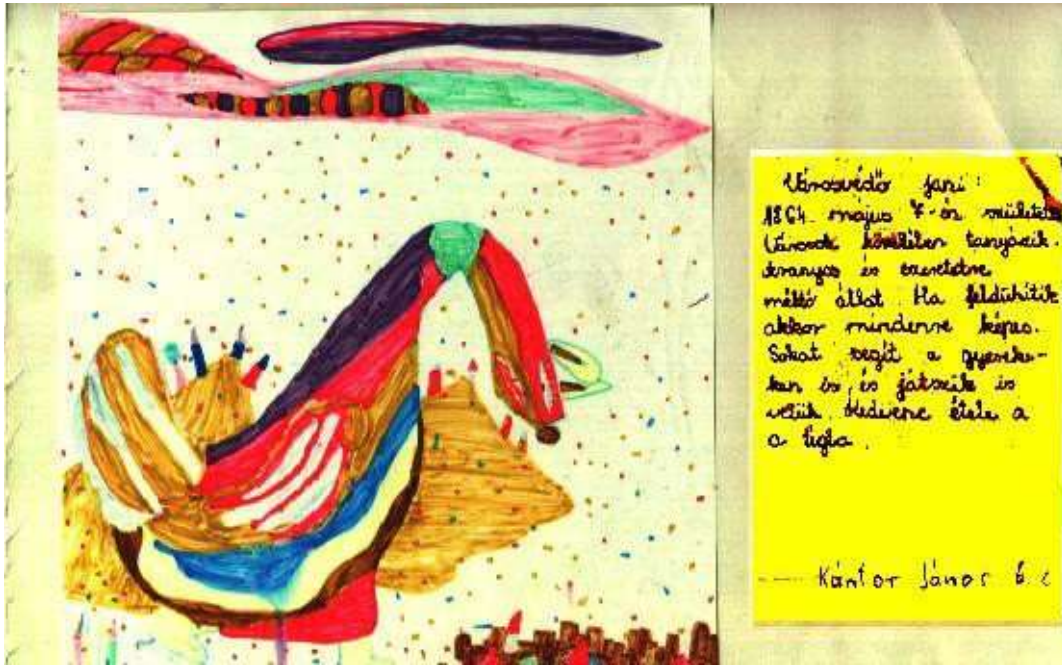
Fura szóösszetétel illusztrálása.

Az Orosz István dia példájára.

Diasorozat: tematikus diák / abszurd

Nagy Réka rajzai:

1 E Hegylánc-szakadás, hegygerinc-törés.

A kulcs rejtélyei (Diós Gabriella)

1. Befogadó jellegű témák

- a) - Próbáld felkutatni a kulcs kultúrtörténetét (első kulcs megjelenésétől a mai tömegcikként használt kulcsig)
- b) - Gyűjts példákat és illusztrációkat a város kulcsról
- c) - Próbáld összegyűjteni a kulcs szimbolikus jelentését a vizuális nyelvben

2. Alkotó jellegű témák

- Próbáld rajzban értelmezni a kulcs felépítését, szerkezetét, illeszkedését a zárba
- Számodra kedves kulcsot rajzold le tónusosan nagyítva (szénnel, ceruzával, tussal, stb.); figyeld meg a fény-árnyék hatást

- Erőteljes megvilágításnál figyeld meg, majd rajzold le a fémes csillogást

- Próbáld visszaadni a kulcs fény-árnyék hatását festéssel, fekete-fehér és egy szürke árnyalattal

- Próbáld meg absztrahálni a kulcs fény-árnyék hatását a különböző szempontok alapján

Különböző megvilágítási helyzeteknél válaszd ki a kulcs fényben, illetve árnyékban lévő részét és rajzold le egy foltként

- a.) A fényben lévő részt ábrázold fekete színnel, míg az árnyékban lévő részt fehérrel. Figyeld, és fogalmazd meg mi a különbség a helyes fény-árnyék, hatás és fordított fény-árnyék ábrázolás között.
- b.) A számodra kedvenc fény-árnyék ábrázolási foltból csinálj kompozíciókat. Pl.: fehér papírra a kulcs árnyékos részét feketével, fekete papírra a kulcs fényes részét fehérrel, vagy fehér papírra fehérrel, esetleg fekete papírra feketével.
- c.) A kulcs fény-árnyék foltjait torzítsd: vékonyítsd, kövérítsd, stb. és készíts ezekből különböző kompozíciókat (alkalmazhatsz különböző tükrözési elveket is).
- d.) Készíts kollázsokat, használj újságpapírt, alufóliát, fekete és fehér papírokat.

A TV átalakítása

Kidobott TV-ket gyűjtünk, ezek között van olyan ahol csak a csupasz doboz maradt meg, van amelyikben a képernyő is benne van, és vannak egész televíziók is.

Beszélgünk a televízióról. A kommunikációs forradalom áldásairól és átkairól, a TV-családi életformáról. (Megint csak óvakodunk az egyoldalú kritikától.)

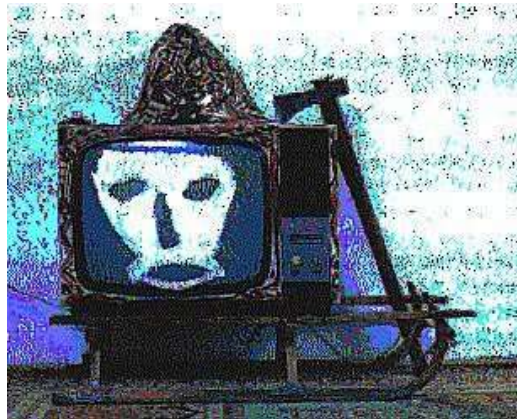
Ezek után vázlatokat készítünk a TV átalakításához. Ezek lehetnek csak papíron illetve a valóságban is megvalósítható átalakítási tervek. Utóbbiakat csoportmunkában el is készítjük.

Csoportmunkában dramatikus játékot tervezhetünk. Ez a feladat a médiapedagógia belépésével nyilván komoly átalakuláson kell átmenjen.

Diasorozat: tematikus diák / TV

9 Halász Károly: Privát adás. 74-75. fotó akció. Pécsi Műhely 1970-1980 Az István Király Múzeum Közleményei.

D Fe Lugossy László: Antivideóklip Captain Beeffeart zenéjére.(rekonstrukció), 1986. Művészet, 89/3

Eszközök: Tervezéshez AT, kivitelezéshez:

Szerszámkészlet,

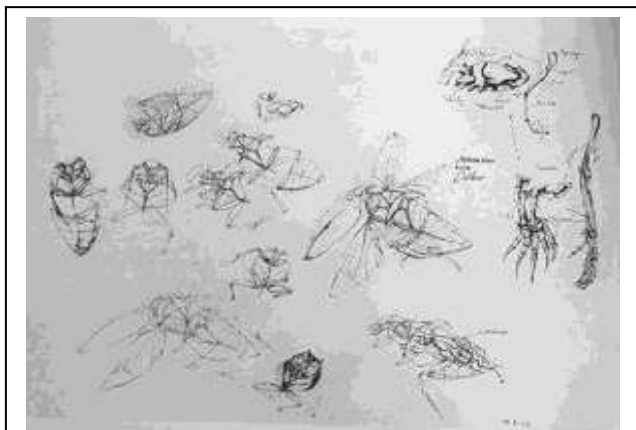
Anyagok: spray készlet, drótok, talált tárgyak

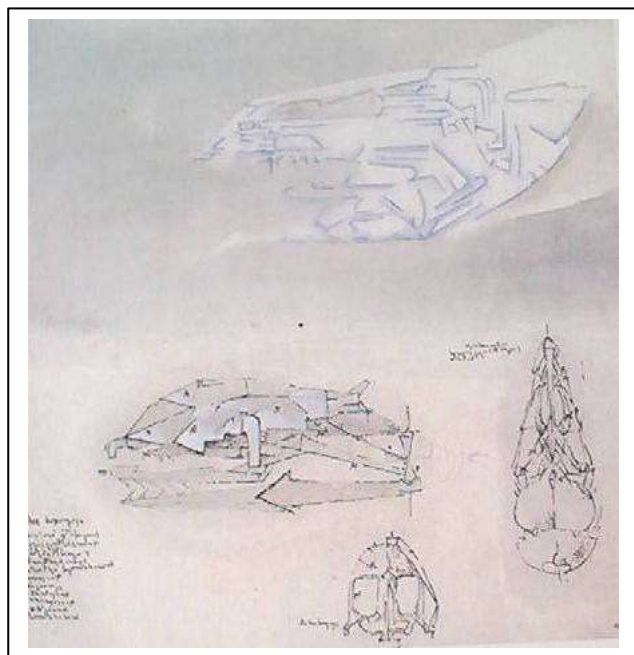
Madár, lepke, bogár stb. tanulmányok.

Tanulmányrajz

Általában a műszaki tárgyak óra alternatív feladataként választhatják a gyerekek a lepkék, bogarak, madarak, egyéb természeti formák rajzát.

Kónig Frigyes: Orbis Pictus

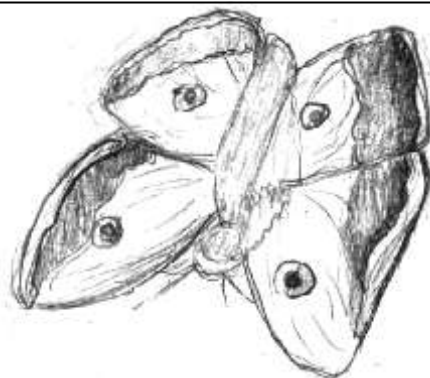

Különös élőlények

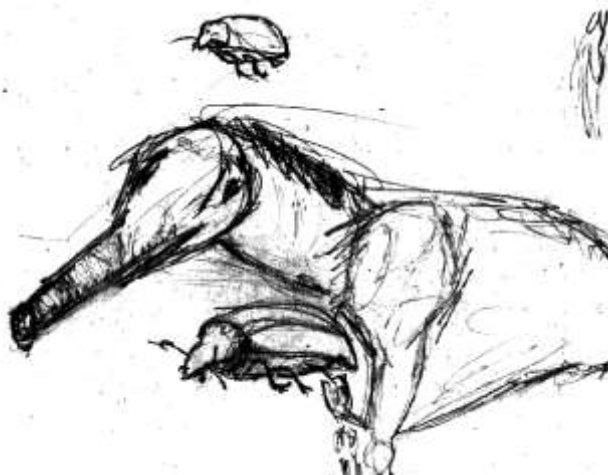
A feladat azért került ide, a hetedikes anyagba, mert a gyerekek egy része elmerül a mértani test tanulmányokban, néhányuknak azonban kell valami kerülő út.

Különböző anyagok felhasználásával bio bogarat, vagy gép bogarat készíthetünk, rajzolhatunk.

Kínálkozik Kaffka bogarának megrajzolása, de nem hiszem, hogy gyerekeknek való téma lenne, engem még nem vitt rá a

lélek. Középiskolásoknak már jó téma lehet.

Csoportmunkában akril sprével is készülhetnek képek.

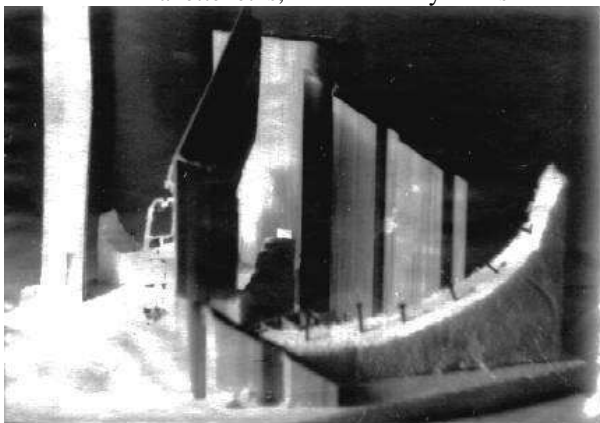
**Diasorozat: tematikus
diák / mesebeli sorozat
/ mesebeli állatok**

Térberendezési tervek Pilinszky versre.

A pokol térélmény. A mennyország is. (Kétféle tér. A mennyország szabad, (a másikra lefele látunk, (mint egy alagsori szobába, (fönről lefele látunk, mintha (egy lépcsőházból kukucsálnánk lefele (egy akaratlanul nyitva hagyott (felejtett?) (alagsori szobának ajtaján át. (Ott az történik, ami épp nekem (kibírhatatlan. Talán nem egyéb, (kibontanak egy rongyosládát, (lemérik, hány kiló egy hattyú, (vagy ezerszeres ismétlésben (olyasmiről beszélnek azzal (az egyetlen lénnel, kit szeretek, (miről se írni, se beszélni (nem lehet, nem szabad.

Dián megnézzük a Schaár Erzsébet székesfehérvári kiállítását, ami a verset ihlette. Megfigyeljük az öntvény és a durva faragvány kontrasztját. Tervezzünk belső tereket, amelyek felidézik a nézőben ezt a kétféle élményt! Készíthetünk maketteket is, és cselekményeket is tervezhetünk.

Pokol és mennyország fotón

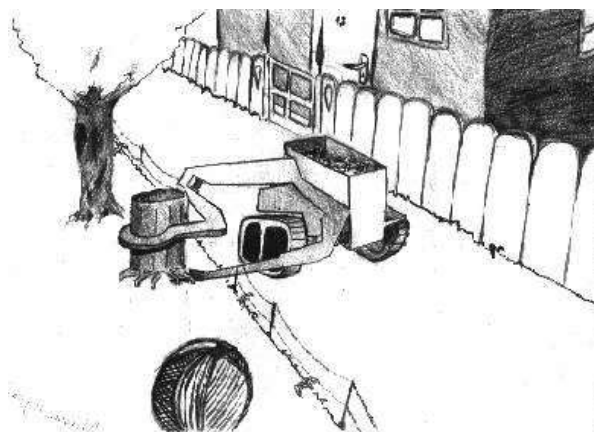
A kétféle tér illusztrációja.

Az utca, a lakótelep, egy táj áttervezése

Látvány utáni rajzokat készítünk, fotózunk. Azután, a dokumentációt felhasználva reális vagy irreális terveket készítünk a lakótelep vagy utca átalakítására. Ehhez gondosan kiosztjuk a részfeladatokat, áttekintjük a lakók reális vagy szakrális szükségleteit, foglalkozhatunk a jellegzetes lakótelepi, vagy fogyasztói életmód csapdáival, egész projekt épülhet a feladat köré. (Lásd: projektek.)

Ha csak egy gyors ötletjátékot szeretnénk indítani, levetíthetünk néhány diát pl. Galambos Tamástól a Négy évszak sorozatot.

Diasorozat: tematikus diák / mesebeli sorozat / mesebeli épületek

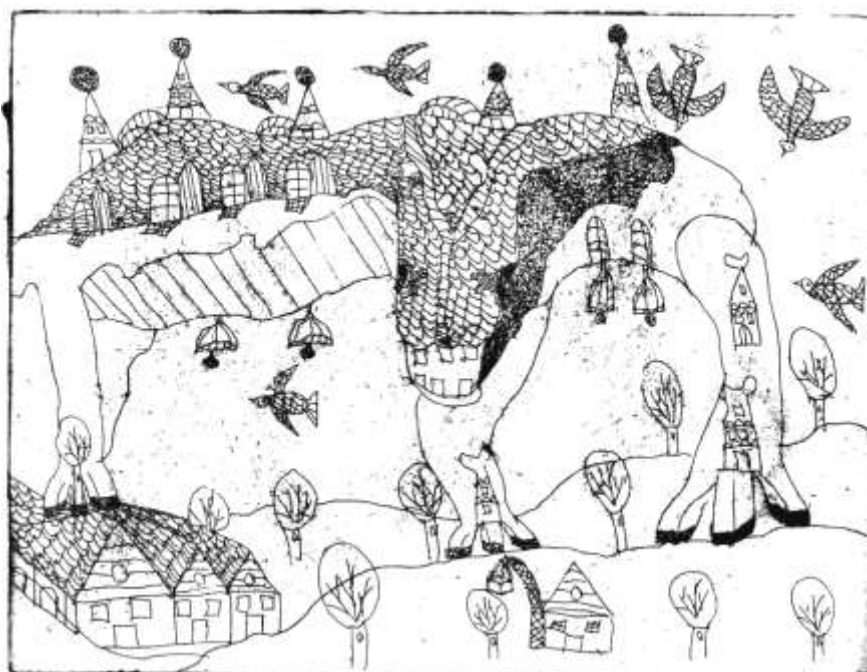
III: Diasorozat: tematikus diák / táj

E Galambos Tamás: Tavasz Képzőművészeti kiadó naptárai

F Galambos Tamás: Tél.

A dianézis után próbálják meg ábrázolni a Kalevala föld mélyén alvó varázslóját, Antero Vipunent (17. ének), vagy Babits Jónás könyvének utolsó sorait: "A szörnyű város, mint zihálva roppant (eleven állat, nyúlt el a homokban.)"

Különleges nézőpontok.

Cél: Látvány utáni tanulmány.

Előkészítés:

Az óra leírása

Akiknek az előző órán nehezen ment a munka, ismét üljenek ki a látvány elé, és az előző órai, korrigált rajzuk alapján próbálják meg ismét megoldani a feladatot!

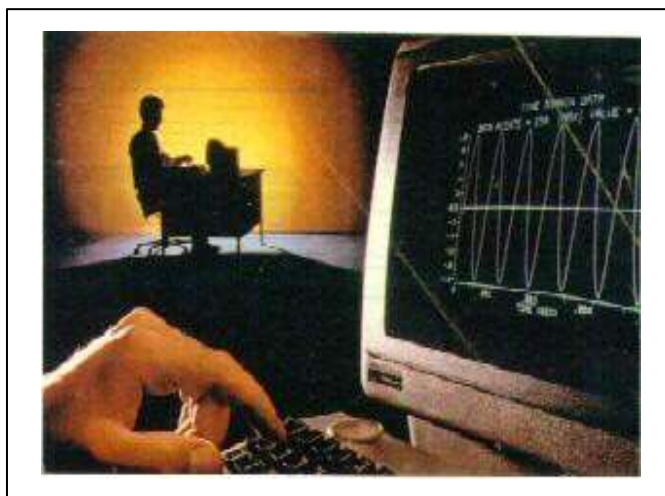
Akinek jól sikerült: keressen valami nehezebb nézőpontot. Pl. nagyon közel ülök egy bútorhoz, így erős rövidüléseket rajzolhatok meg. Vagy egy nyitott ablakot rajzolok, a mögötte lévő épületekkel. Belenézek a lépcsőaknába, stb.

12 Mantegna: Halott Krisztus.

Különleges nézőpontú fotók.

A különleges nézőpontokból fotókat is készíthetünk. Ezek lehetnek egyszerűen csak érdekes perspektívájú felvételek, de alakok is beléphetnek a perspektívához illő helyzetekben. Pl. egy leselkedő felvételen ölelkező pár, vagy harisnyáját igazgató lány, stb. Technikailag igen nehéz feladat, a mélységélesség megfelelő beállítása miatt. A lehető legkisebb rekesznyílással fényképezzünk.

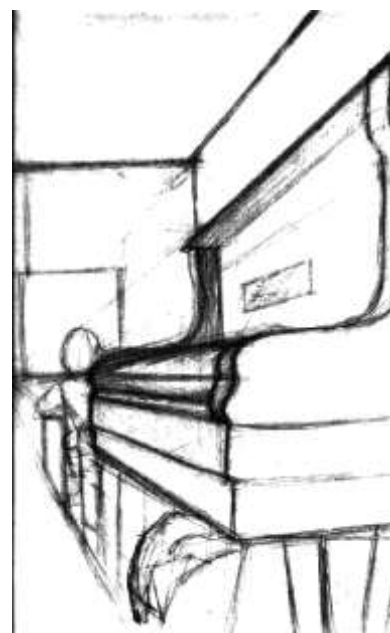
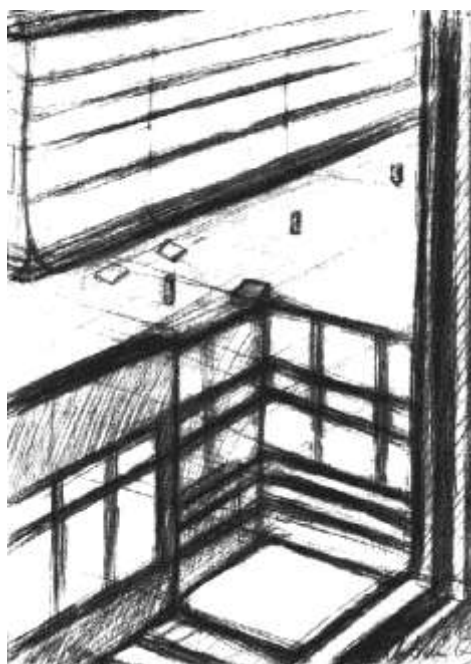

Technikák: Vonalas eszközök.

Szemléltetés: Táblai rajz. Diasorozat: tematikus diák / nézőpontok

Várható nehézségek

Várható eredmény, néhány elkészült munka

Enyedi Tomi szakköri munkája.

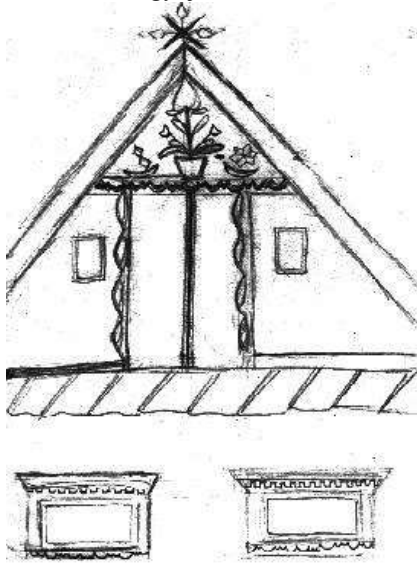
Néhány fotó Vásárhelyi Rita tanítványaitól.

Kompozíció külső tértől gyűjtött motívumokból.

Motívumgyűjtő séta

Bejárjuk egy kis falu, vagy a város utcáit, benézünk a kerítésen, rajzoljuk, vagy fotózzuk, amit látunk. A nagyon kis tárgytól a tájképig. Tudatosan törekszünk arra, hogy a nagy háttérfoltoktól a legkisebb részletekig minden mérettartományból legyenek rajzaink, képeink. Gyűjthetünk külön lapokon, vagy gyűjtőlapokon. A gyűjtőlapok lehetnek egymás mellé rajzolt motívumokból álló tanulmánylapok, vagy már a gyűjtéskor kezdetjük arányaiban egymáshoz rendelni a motívumokat. Ha órán adjuk választható feladatként, esetleg albumokból is gyűjthetünk motívumokat.

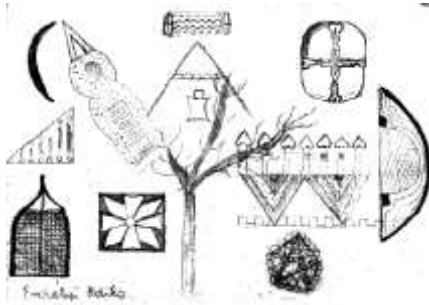

Kompozíciók készítése

A következő órán a motívumokat kompozícióvá építjük.

Egy város arcai

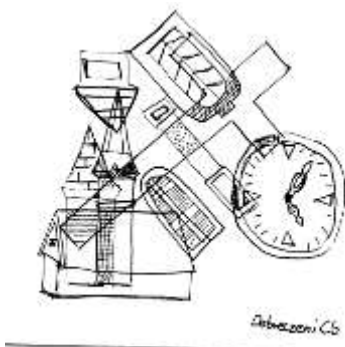
A motívumgyűjtést célzatosan is beszélgetés városunk, településünk arcairól. Miféle eseményekre emlékszünk, mit fényképezhetnénk, ami szeretnivaló, ami nem stb.

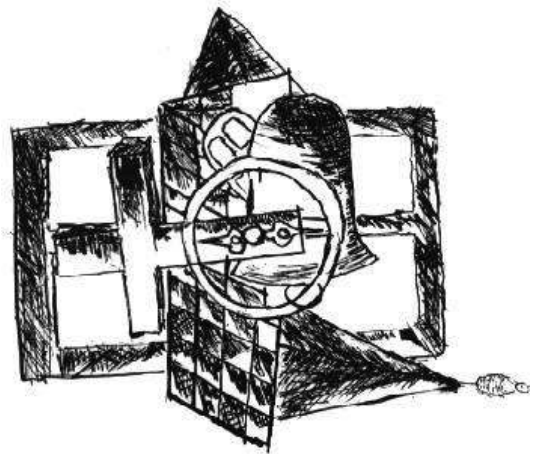
végezhetjük. Bevezető

A kompozíció lehet realiztikus, mintha a gyűjtött épületek valóban egymás mellett, mögött állnának, mintha egy idegenforgalmi prospektus számára készülné, vagy valami más módszert alkalmazhatunk. Ha még nem foglalkoztunk a XX. sz-i kompozíciós technikákkal, képzőművészeti stílusokkal, akkor csak a hatodikos kompozíciós órán tanultakat elevenítjük fel.

És néhány munka a Barcsay Körtől

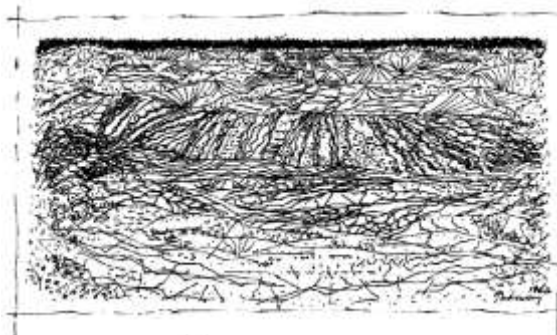
Tájstruktúrák

Keressünk egy szépen strukturált tájat. (Órán nyilván csak diával, nagyméretű fotóval, vagy sok kisebb fotóval szemléltethetünk, hacsak nincs az iskola közelében egy megfelelő látvány.)

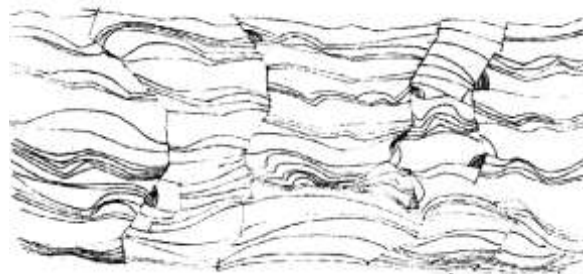
A látvány megrajzolása után emeljük le a legfőbb szerkezeti vonalakat.

Diasorozat: tematikus diák / táj

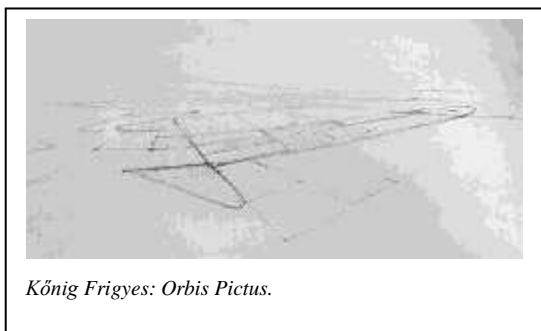
Diasorozat: tematikus diák / Orbis Pictus

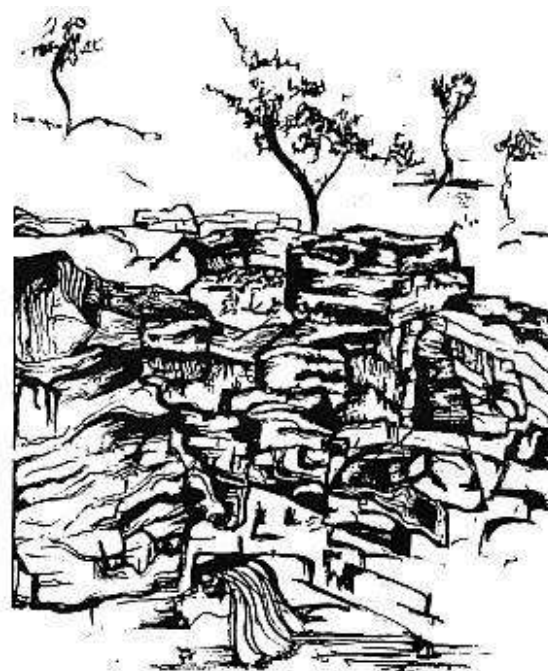
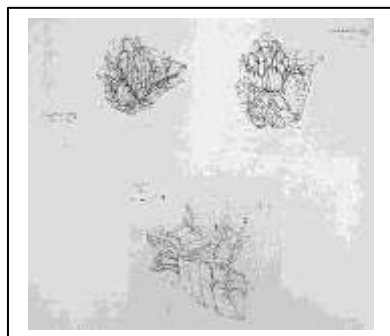
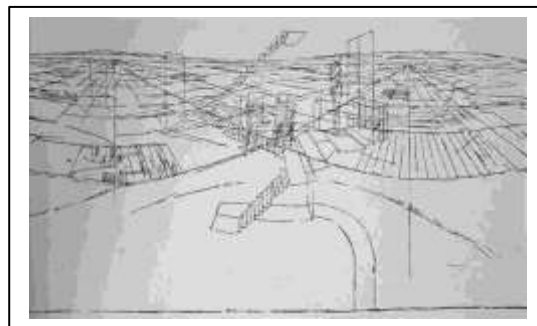
HBarcsay Jenő: Mozgalmas felület. Petényi katalin: Barcsay. Corvina, 1974

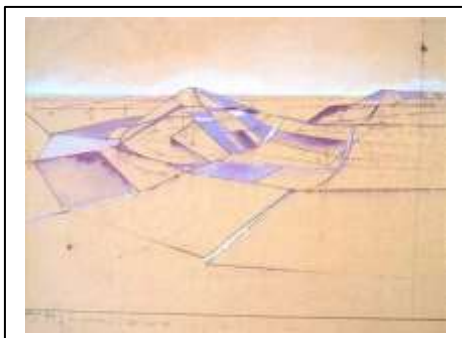
GBarcsay Jenő: Dombos táj - hullámzó vonalak. uo.

König Frigyes: Orbis Pictus.

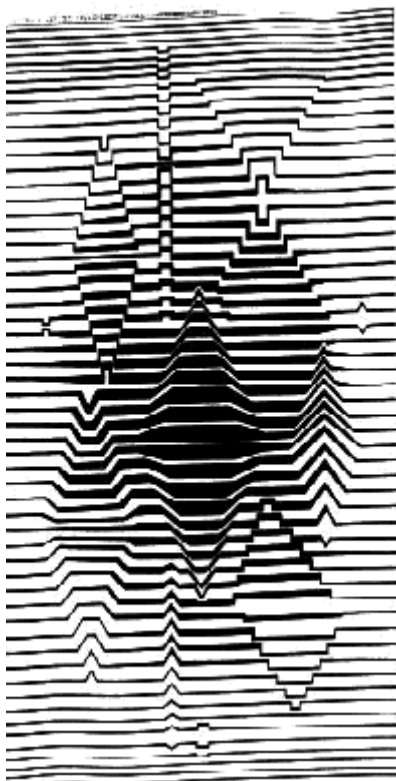
ITaskovits Éva munkája aaz Udvardi Vizuális Iskolából

A síkból a térbe

A feladat esetleg hatodikban is bevezethető, a formai tanulmányok végén. Jó képességű osztály a vonal - felt - szín után foglalkozhat vele. Zárhatja a hetedikes tér tanulmányokat. Általában inkább nyolcadikban szoktuk megoldani. A felvezetése, a megoldások módja is ennek függvénye. Hatodikban inkább csak választható feladat, nyolcadikban is fontos, hogy mentő feladatokról gondoskodjunk. Általában a tércsalásokat vezet fel, de a tércsalásokig csak a legjobbak jutnak el.

Az alapfeladat: megjeleníteni valahogy egy utat a síkból a térbe. Ha diákkal vezetjük fel, feladat lehet kitalálni az összefüggéseket.

13 Victor Vasarely: *Isadan - Pos - 1*.
Művészet, 88/1. A vonalak a tér illúzióját
keltik. Miért?

18 Kóka Ferenc: *Az asszony meg a katona*. Művészet, 76/9.
Ugyanez figuratív munkán.

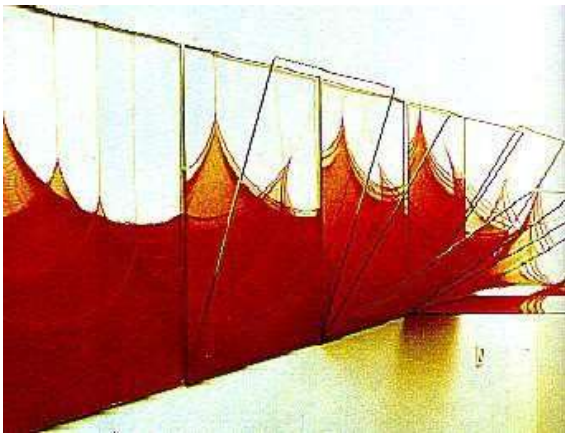
19 Victor Vasarely: *Quivar*. Kollázs. (uo.)
Síkok emelkednek el az alapsíktól.

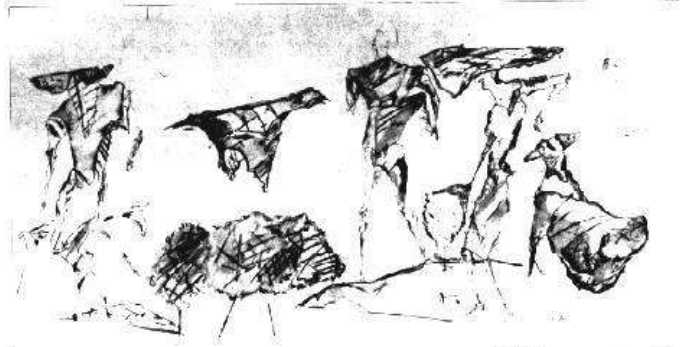
22 Farkas Ádám: *Dombormű*. (Részlet) Művészet, 79/4. Valódi
térbeli formák. Gipsz dombormű.

20 Victor Vasarely: plakáatterv. Művészet, 83/1
Valódi dombormű.

K ? Síkbeliből térbelivé váló textil.

19 Kovács Johanna: Mesék a valóságról. Stúdió 86 Katalógus. A síkformák elválnak az alaptól, térbelivé alakulnak.

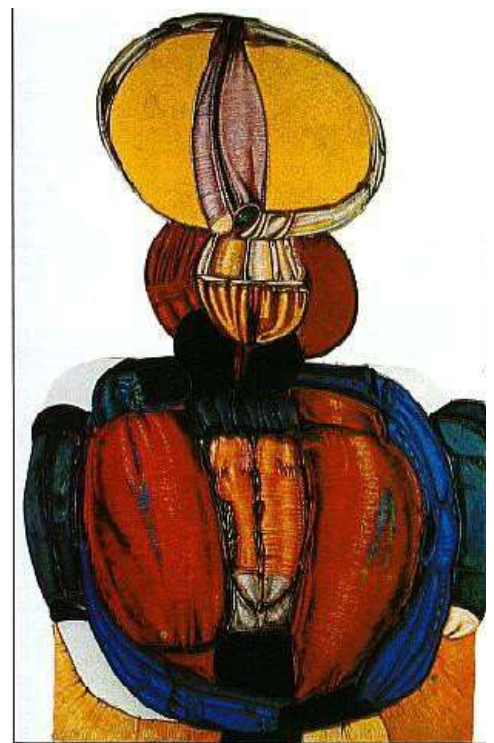
14 Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban. VII. Művészet, 81/9.

Térhatású színegyüttesek

Megismételhetjük valamelyik korábbi kompozíciókat (ha túlszűfolt, kis leegyszerűsítéssel/ de úgy válogatva a színeket, hogy erős térbeli hatást adjanak.

Térbeliséget jelző tónusozás

Következő lépésben finom alátónusozással, vagy finom átmenetekkel fokozhatjuk a térbeliség hatását.

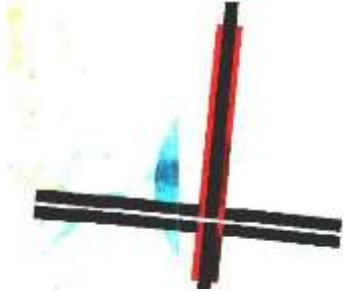
23 Molnár Sándor: metamorfózis. Olaj, vászon, farostlemez, vatta. Művészet, 81/4. Textilkollázs, vatta alárakással domborművé emelve.

Fokozatosan térbe emelkedő modell tanulmányrajza

Rajzolhatunk sorozatrajzot egy papírlapról, vagy terembelsőt. Utóbbiban egy rajzban jutunk el a síkból a térbe.

Papírkollázs

A következő lépés lehet egy olyan kollázs, ahol a lapoknak csak egyik fele van leragasztva, a másik elemelkedik.

15 Moholy-Nagy László: Kompozíció. Művészet, 76/4 Szinte bármely egymásra helyezett forma termélységet kelt. Mégis, hol érezzük a legnagyobb mélységet?

Papírplasztika

Majd teljesen felállítjuk a figurákat, megérkeztünk a térbe.

Ha drótot is használunk, elhagyhatjuk az alaplapot. Sajátos technika a lapok szétnyitásokor felálló figurákkal megoldott mesekönyv. Vigyázat, nem egyszerű! Kell hozzá egy mintakönyv!

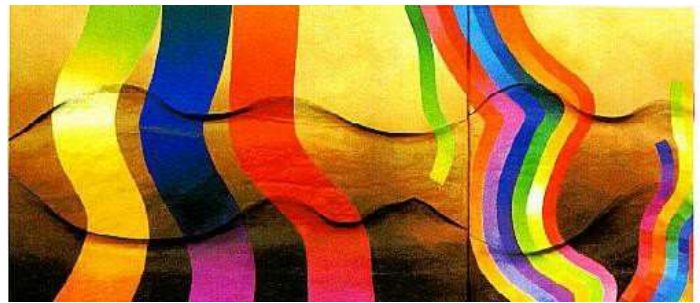
Agyag dombormű

Agyaglapba karcolt kompozíciót alakíthatunk át domborművé, majd

körplasztikává. lásd KF?

Metamorphose (Escher)

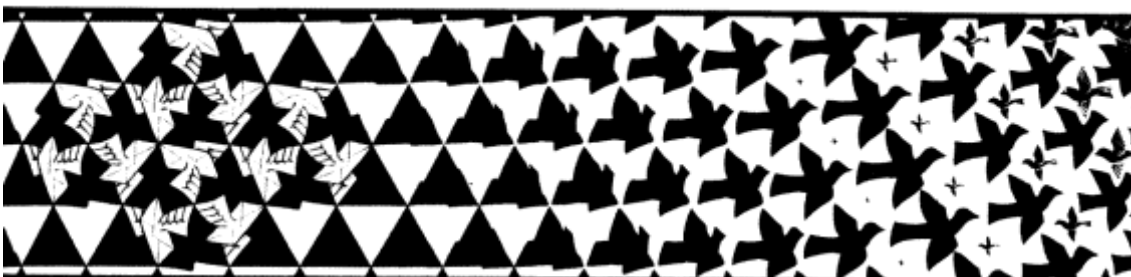
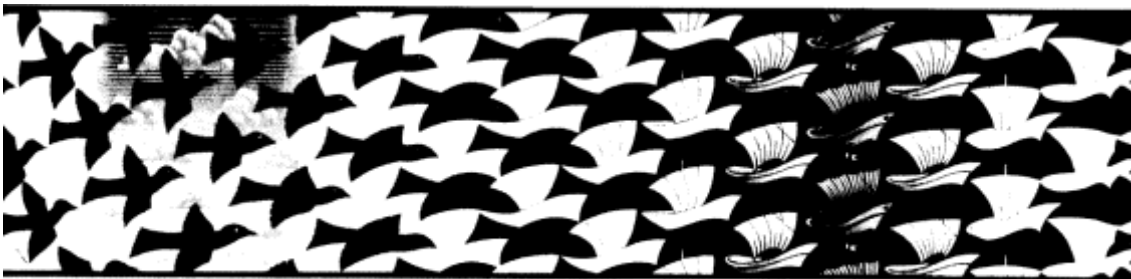
Tanulmányozzuk Escher módszerét. Készítsünk egy sablonformát, vágjuk ki, rajzolgassuk meg összezárva, a maradékba próbáljunk beeláttni valamit. Most kezdjük meg összerajzolni a két formát, azaz addig alakítgatunk a sablonon, míg nem kapunk pontosan összeilleszkedő alakzatokat. A kiemelés történhet az alakok széthúzásával, egy új háttér megjelenésével, vagy az egyik alakzat térbelivé változtatásával.

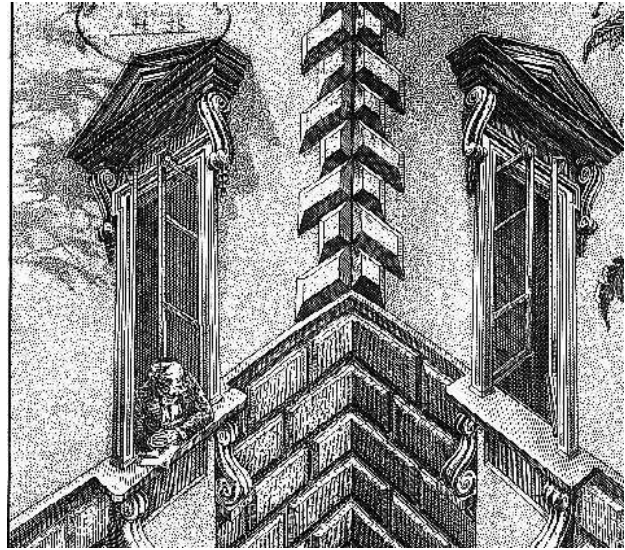
M Keserű Ilona: Kompozíció Weöres Sándor tiszteletére Pillanatkép, Katalógus. 85, Műcsarnok.

Térctalások (Escher, Orosz István nyomán)

Megnézünk néhány diát, majd mi is megpróbálunk valami hasonlót. Első lehetséges feladatként egyszerű emlékkép rajzolás kínálkozik. A tércsalás motívum persze általában kimarad. A legjobbak azonban ezt is megpróbálhatják.

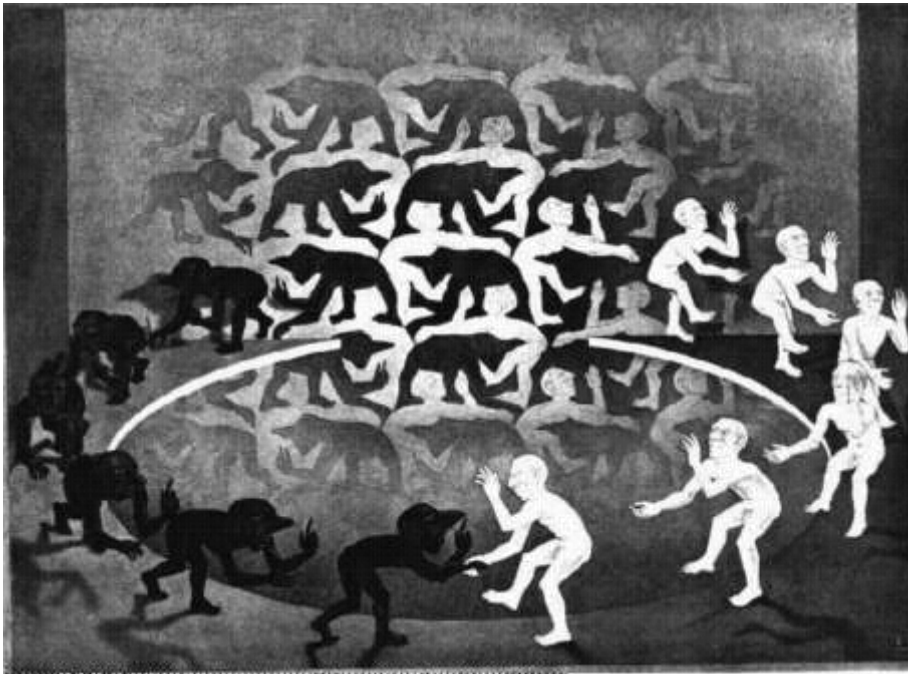

A tércsalásnak három alaptípusa van.
 A legegyszerűbb a kocka hátsó felső sarkának függőleges élét előrehozuk az első sarokba.
 A vizesés kép azon a csaláson alapszik, hogy a csatorna síkja és az alapsík más rálátásból van megrajzolva.
 A harmadik lehetőséget a Tivoliszt mutatja. Az épület

síkja előtt lévő lombtömeg az épülettel együtt nézve egy rejtőző formát hív elő.

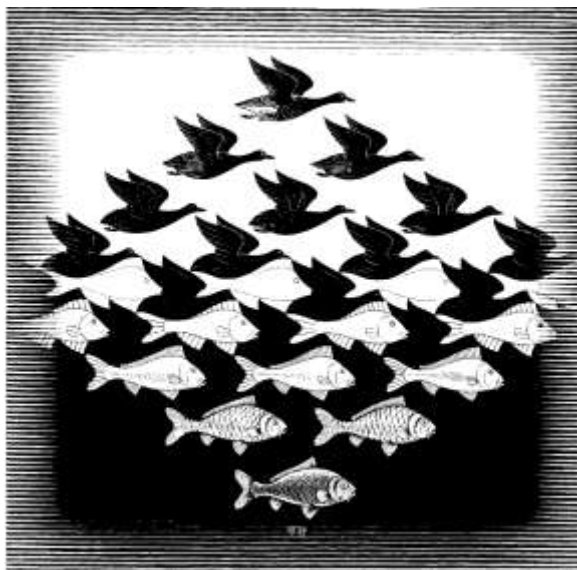
27 Lepkék, levegő és víz.

Végül mentőfeladatként adhatjuk a "Falak" feladatban bemutatott "falak kompozíciót". Teret mélyítünk egymás mögé rajzolt faldarabokkal.

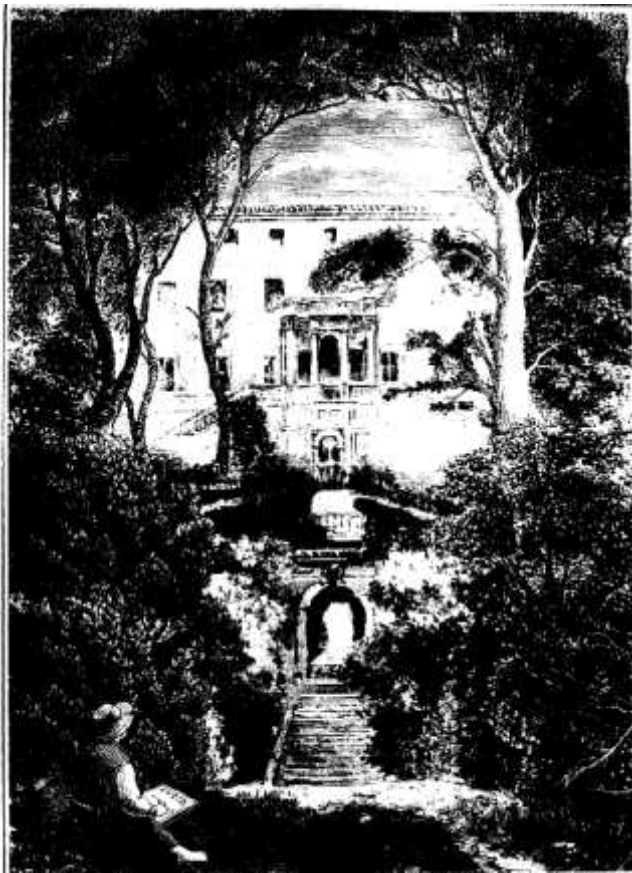
P Vizesés

Q

33 Orosz István: Dürer az erdőben. Művészet 89/11-12

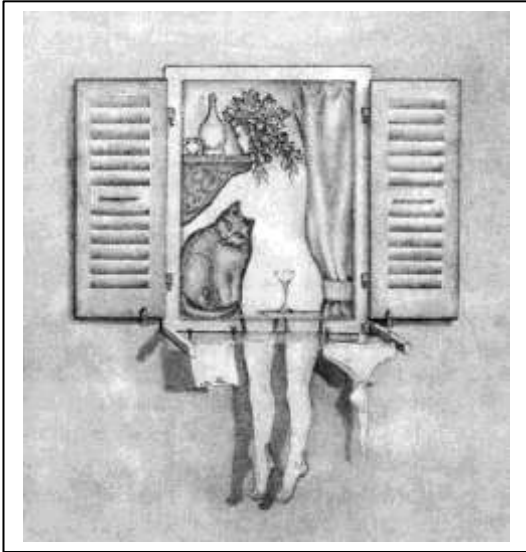
S Orosz István: Tivoliszt. 13. Országos Grafikai Biennálé katalógusa.

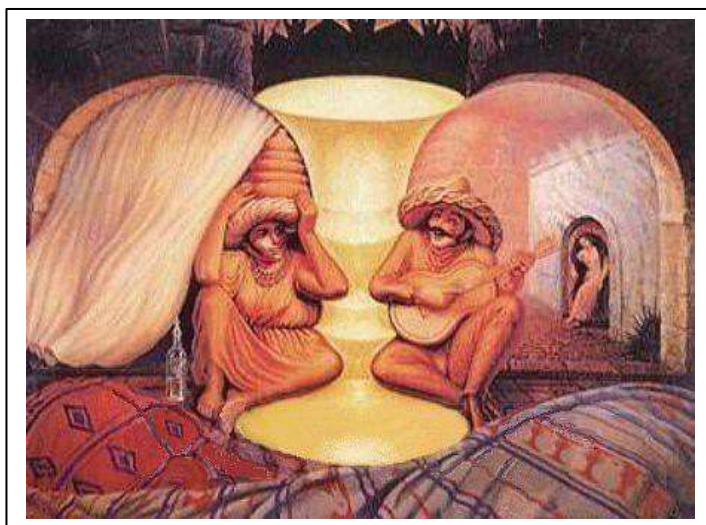
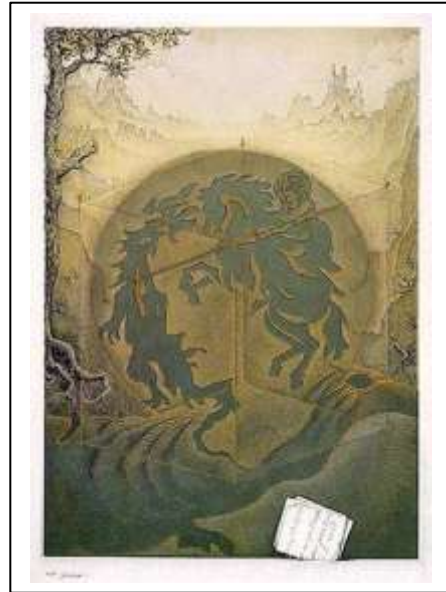
RBelvedere.

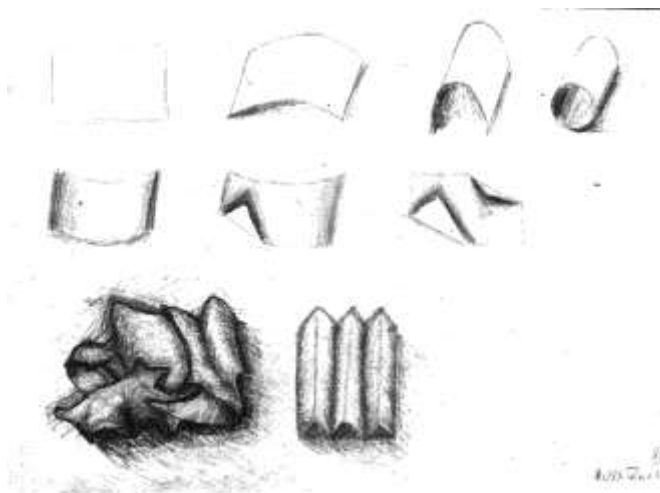
Diasor: tematikus diák / tércsalások

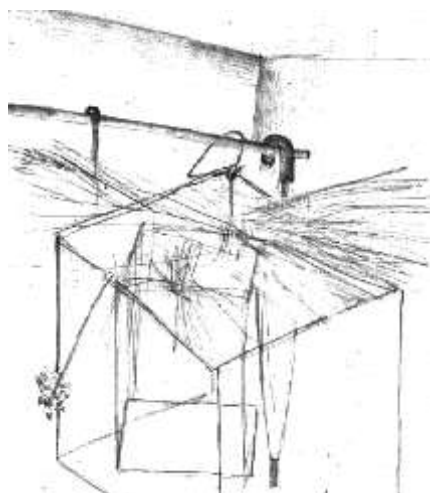

Egyéb szemléltető képek. (Neten találtuk)

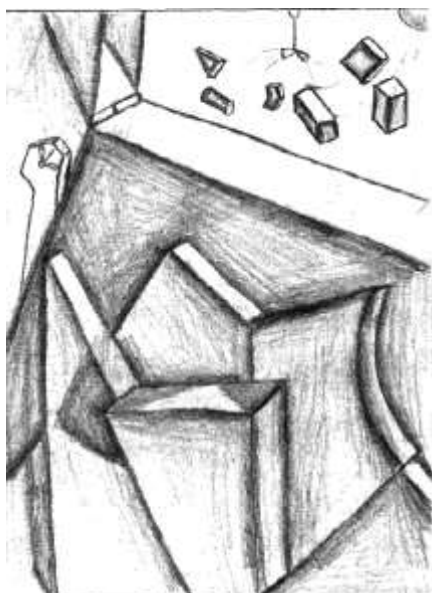

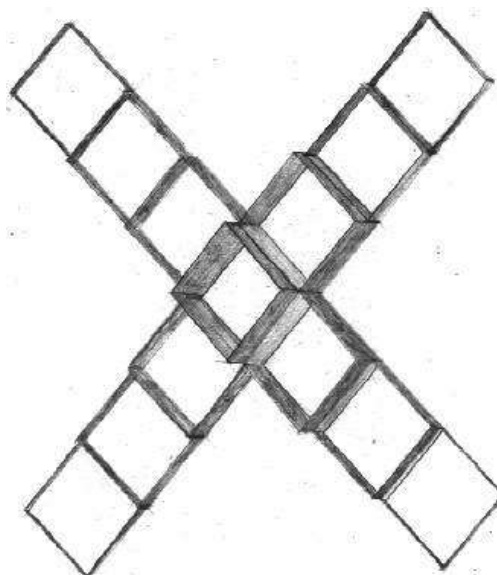
1 F Térbe emelkedő papírlap.

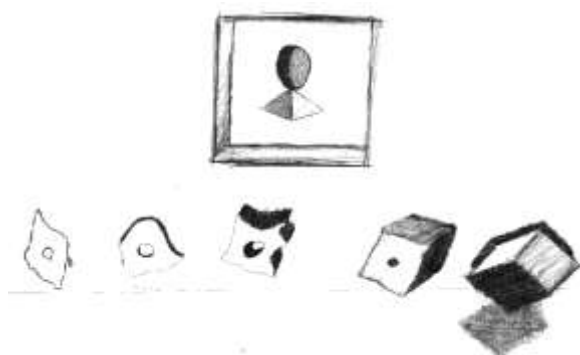
1 G Térbelivé váló síkkompozíció látvány után.

1 H Fal kompozíció.

1 I Egyszerű axonometrikus megoldás.

T Falról leváló, térbelivé alakuló forma. A legkedveltebb téma.

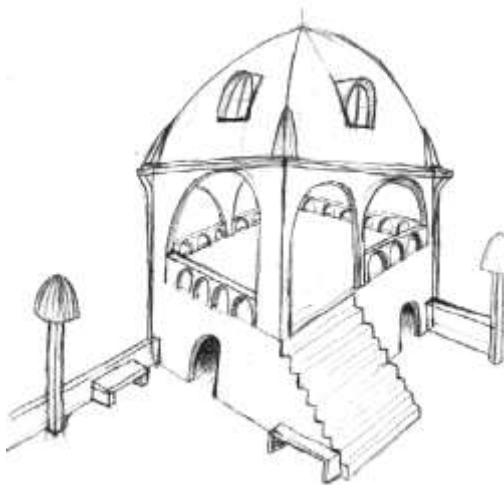
Néhány plasztikai megoldás, a művészeti iskola ötödikeseitől.

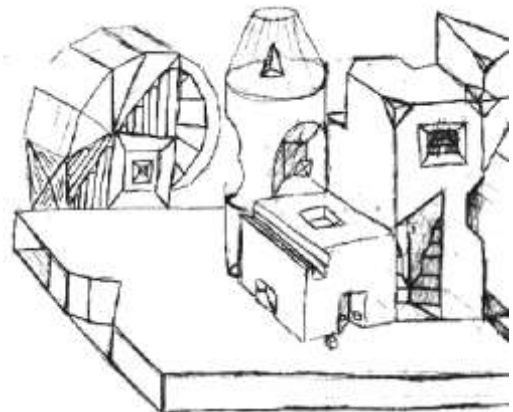
1 J Textilkollázs.

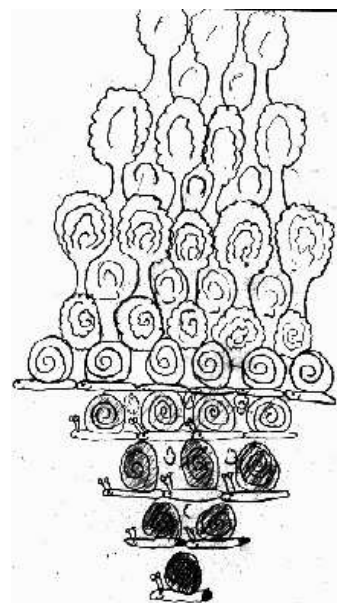
1 K Tércsalás és síkból a térbe elemek keverednek.

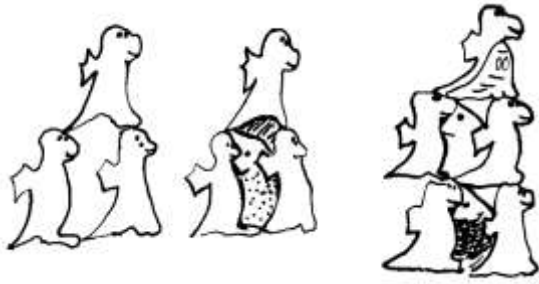
1 L Escher emlékkép.

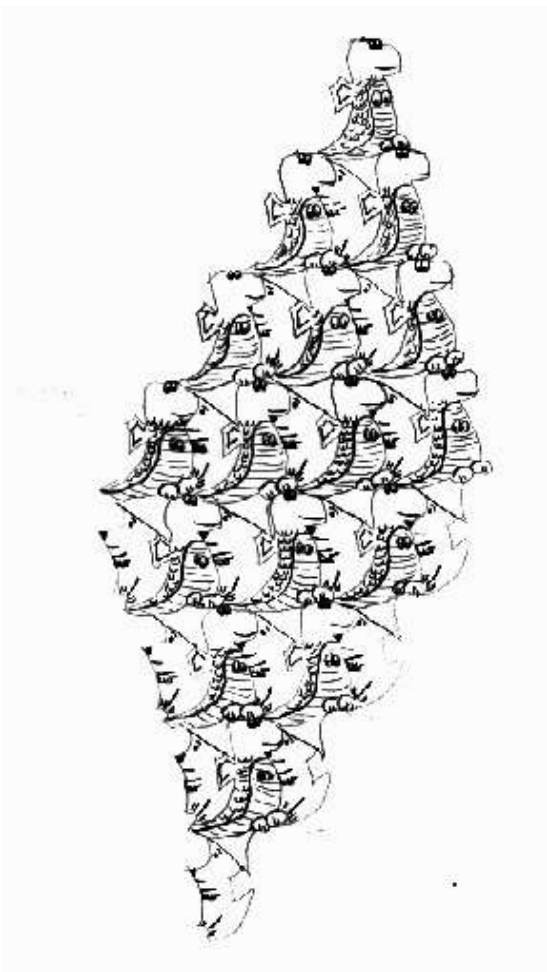
És egy példa a motívum escheri átalakítására.

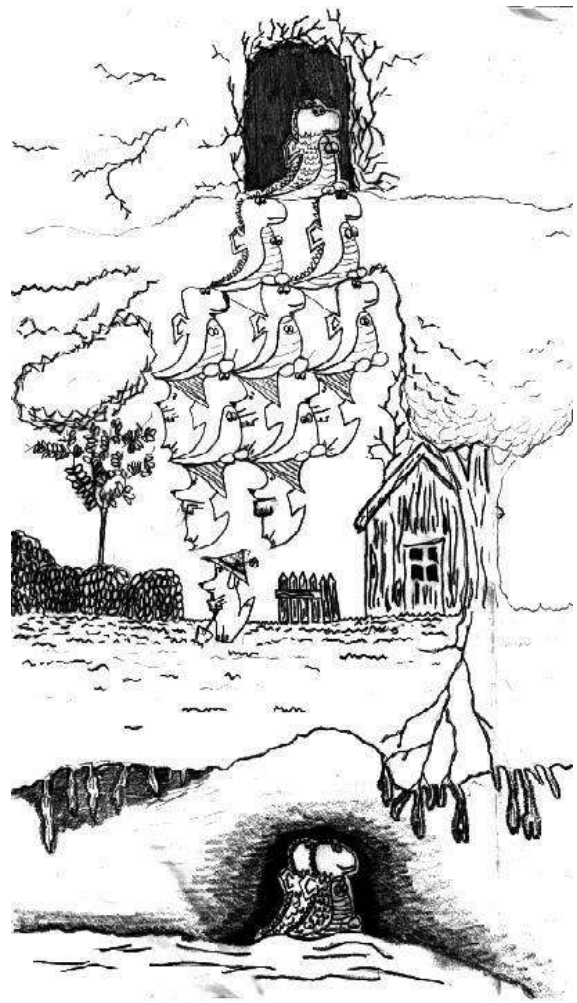
1 M Egy átváltozó motívum.

1 O Az alapötlet. Megvan a motívum, már csak a közéből kellene valamit kihozni.

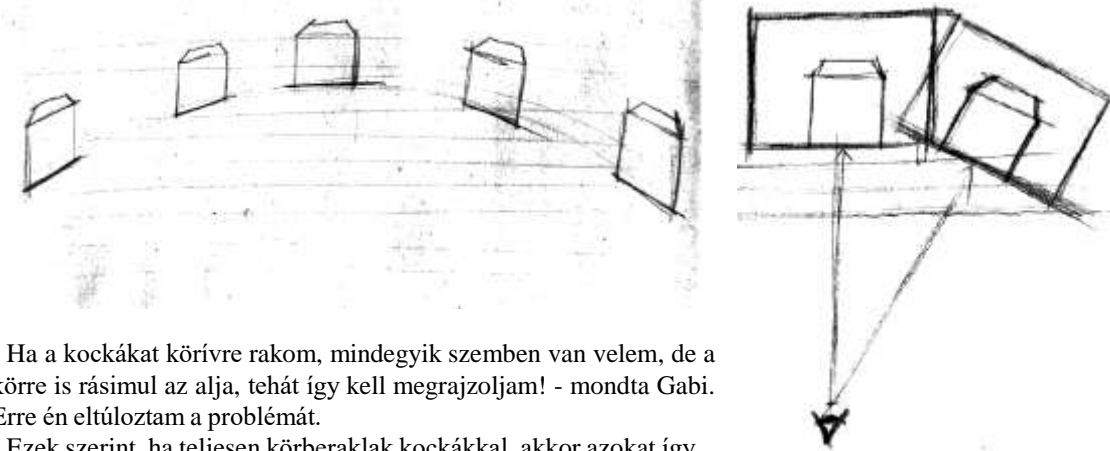
1 Q Össze is állt a dolog. A sárkányok köze kiskutyává alakul. (A szerző utólagos közlése szerint. Én eredetileg manónak láttam.)

1 P Ez pedig a történet.

.3Körberakott kockák

A gyerekek döntő többsége nem figyel fel a két távpontos perspektíva ellentmondásaira, nem is szoktunk kitérni ezekre. Nincs még megfelelő geometriai bázisunk ahhoz, hogy ezekkel foglalkozzunk. Néha azonban felvetnek egy-egy érdekes problémát. Meskó Gabi például körberakta magát kockákkal, és nem értette amit látott.

- Ha a kockákat körívre rakom, mindegyik szemben van velem, de a körre is rásimul az alja, tehát így kell megrajzoljam! - mondta Gabi. Erre én eltúloztam a problémát.

- Ezek szerint, ha teljesen körberaklak kockákkal, akkor azokat így látnád?

- Nem - mondta - mert ezeket így együtt nem tudom megfigyelni, ahhoz, hogy ennyit lássak, mindig el kell fordítanom a fejem.

- Bizony, és minden ilyen elfordítás újabb képet eredményez.

Ha meg akarjuk érteni, miért így látjuk a testet, rajzoljuk meg a látósugarunkat. Ha erre merőlegest húzunk, megkapjuk azt a vonalat, amit a vízszintes ceruzánk adott ki. Úgy képzeljük el a papírt, amire rajzolunk, mint egy üveglapot, amin át a látványt nézzük. A rajzlap széle az alsó ablakpárkány. Ez vízszintes. A látott kocka ehhez a vízszinteshez képest elfordult. Frontálisan - a legjobb osztályokat kivéve - nincs értelme ilyen korán felvetni ezt a problémát, csak elbizonytalanítaná a gyerekeket, ha valahol felvetődik, egyéni korrekció során elmagyarázhatjuk.

.4A kocka pontos rajza AF 46

Cél: Látvány utáni tanulmány. Jó képességű, látvány után szívesen rajzoló osztályok részére.

Ismét elővesszük a nagy drótkockát, megpróbálkozunk egy vizsgamunkával.

Előkészítés: Padok körberakása.

Az óra leírása

A drótkockát kör alapra állítjuk, amelynek meghúztuk az átlóit. A feladat, az eddigi ellenőrzési módszerek felhasználásával rajzoljuk meg a látványt.

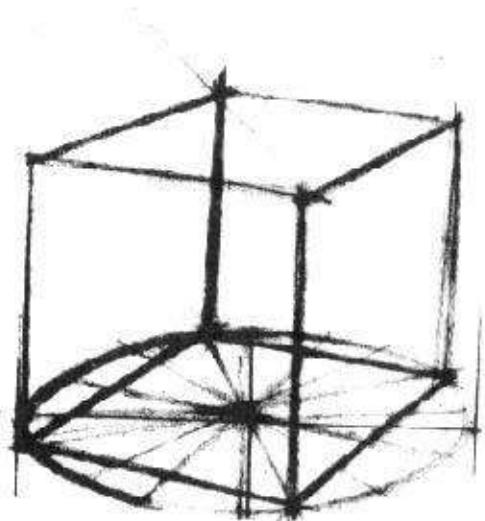
Technikák: Ceruza, grafitrúd, pitt, stb.

Szemléltetés: Táblai rajz

Várható nehézségek

Nehéz óra. Kínlódás a pontosságért.

Várható eredmény, néhány elkészült munka

.5Beállítás gazdagítása

Egyszerű mértani test beállításához rajzoljunk hozzá új és új testeket.

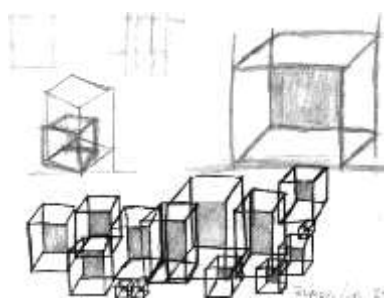
Vagy ténylegesen is odatéve, vagy csak fejből.

Mielőtt rajzolni kezdenénk, végig kell gondolnunk, mit, hová szeretnénk később elhelyezni, mert könnyen kinőhetjük a képzőt. Ilyenkor fontos, hogy sokféle méretű test legyen a készletben.

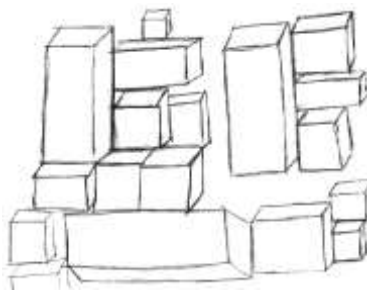
Az is nagyon fontos, hogy csak a legvégén erősítsük fel a látható vonalakat! Közben persze lehet egyre erősebb vonalakat használni.

Meg lehet próbálkozni a test önárnyékának, és határozatlan körvonalú vetett árnyékának megrajzolásával.

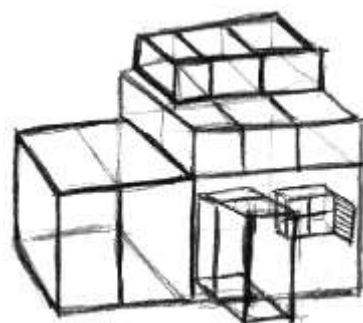
Ha valaki belezavarodott, vagy megunta a mértani testeket, más jellegű formákat is hozzátehet. Táj háttérrel rajzolhat a mértani testeknek, vagy a leggyengébbek mentőfeladatként választhatják a papíron elmozdított mértani test körberajzolását.

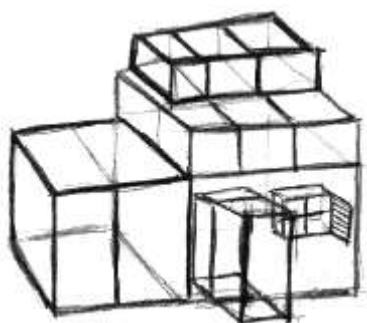
1 Bátor, lendületes munka, sok tévedéssel.

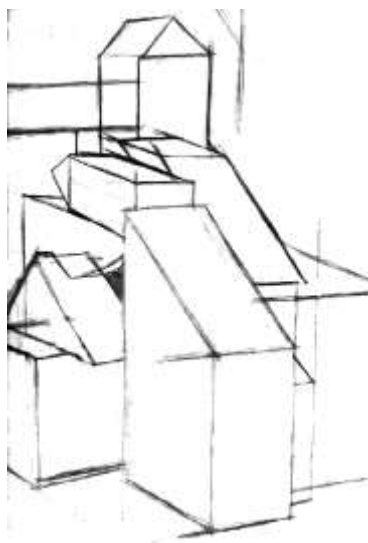
1 A 2 Óvatosabb munka, bizonytalanabb vonalkezelés, szintén van néhány hiba.

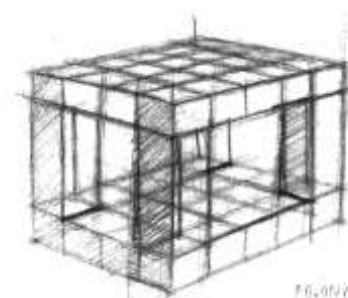
1 B Itt már csak egyetlen szemléleti hiba akadt, a párhuzamosság még bizonytalan.

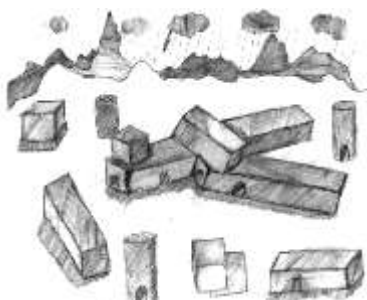
1 C Farkas Tibi első rajza. Elkapta a tervezés lendülete, párhuzamosai széttartanak.

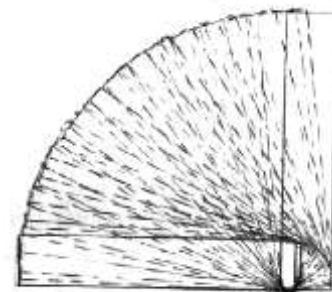
1 D Egy szakköri munka Enyedi Tomitól.

1 C Pólónyi Pista órai munkája a maximumot mutatja, amit elvárhatunk egy szakkörre nem járó, jó képességű tanulótl.

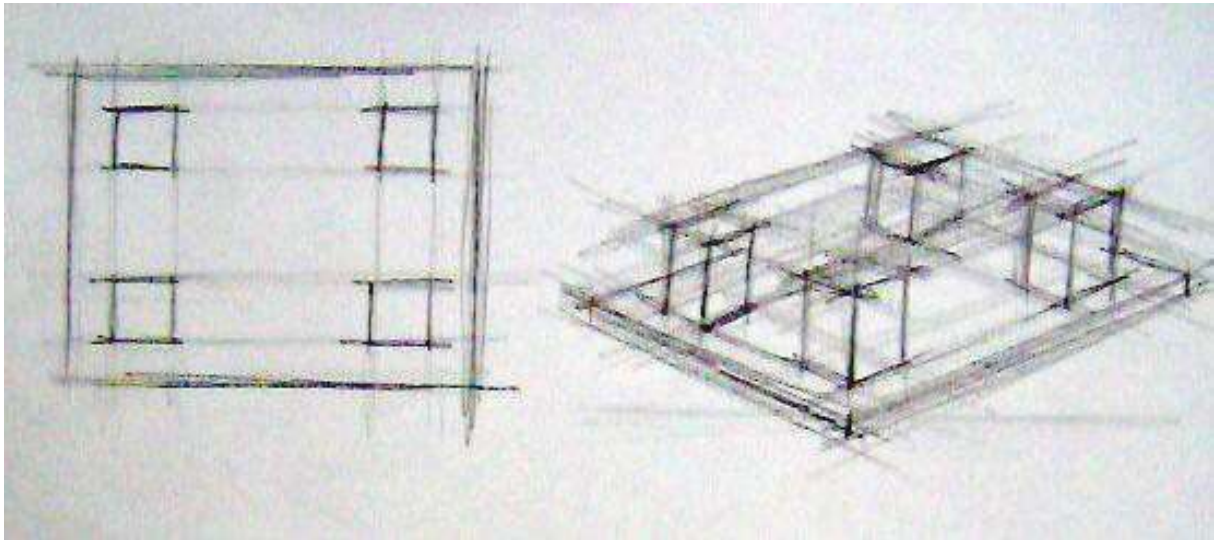
1 F Tájhátér rajza.

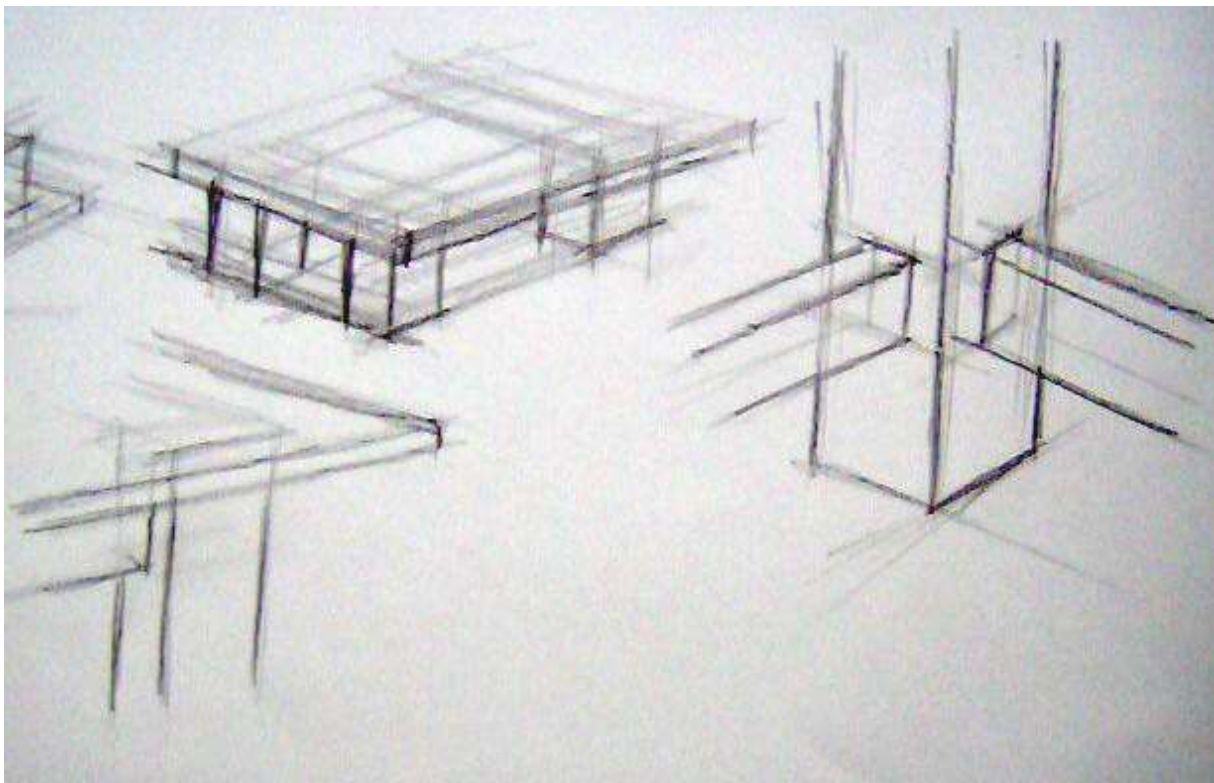
1 E A mentő feladat.

.6 Előtanulmányok a hokkedli rajzoláshoz

Gyenge térszemléletű gyerekekkel a négy hasáb megrajzolása után még néhány rávezető tanulmányt szoktam rajzoltatni.

Először egy rajztáblára állítjuk a négy hasábot. Ez voltaképp csak megerősíti a korábban tanultakat, egyetlen újdonság, hogy alkalmazkodnunk kell a táblához, mint alaphoz.

Majd jön a csere, most a rajztábla kerül a hasábok tetejére. Először bevázoljuk a látható részeket, majd ezekből kiserkesztjük a láthatatlanokat. A hokkedli csapolásait csak így fogjuk tudni pontosan megrajzolni.

Ezután következhetnek a csapolások résztanulmányai.

.7 A bőrönd

Készíthetünk terveket, objektumokat, tervezhetünk performanc-okat.

A mértani test rajzok alkalmazott órájának tekinthető, de bármikor bevethető, ha az utazás fogalmát szeretnénk körüljárni.

Kérdések:

- Voltál valahol. Mit hoztál haza a bőröndödben?
- Utazol valahová. Mit viszel a bőröndödben?
- Mi van a bőröndödben? (Ki vagy te?)

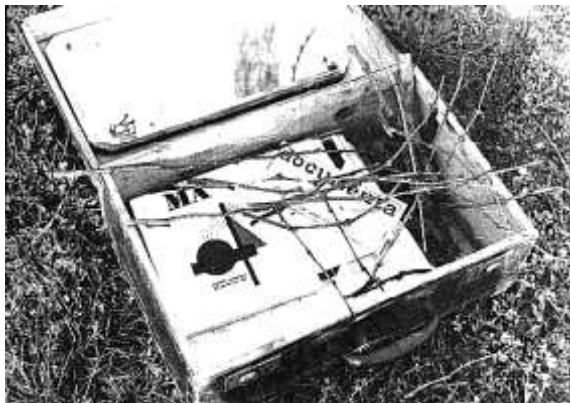
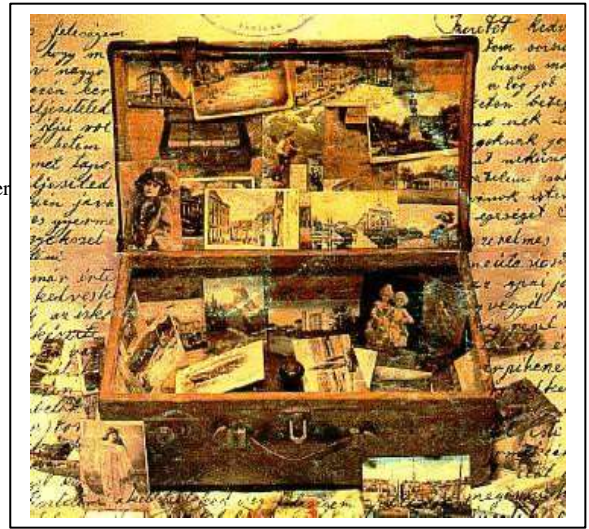
Lásd még: Egyéb feladatok: Utazás...[\ALTFEL.DOC - Az utazás](#)

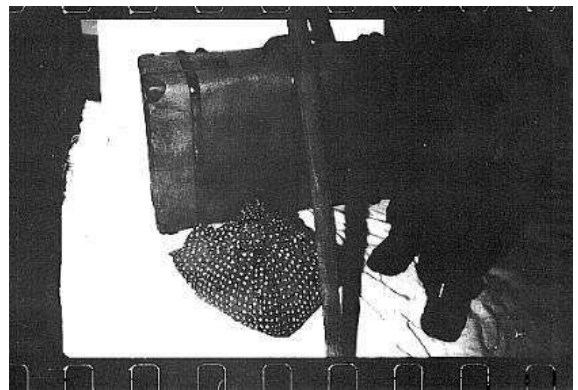
2 El Kazovszkij: Szakrális szekrény? 3.
Triennale Fellbach 1986. katalógus.

Diasorozat: tematikus diák / Bőrönd

3 Ker

A Halász Károly: Egyetemi végzettségem. Katalógus. (Dorottya u. 1989.

B 6 Halász Károly: Utazásaim emlékére. Installáció. (uo.)

.8Vetületi ábrázolás, axonometrikus rekonstrukció rajzgéppel.

A gyerekek a legritkább esetben választják a vetületi képek szerkesztését, viszont nagyon szeretnek axonometrikusan rajzolni. Általában azokat a feladatokat szeretik, amelyeknél néhány egyszerű eljárással igen bonyolult térbeli alakzatot hozhatnak létre. Ilyen például a lépcsőidom.

Erre a kiegészítő feladatra nyilván csak azok a gyerekek vállalkoznak, akik már kissé otthonosabban mozognak a térben. Elképzelhető, hogy rögtön felvázolják a különböző nézetek képeit, azután megrajzolják a felülnézetit, és levezetgetik belőle a másik két képet.

Sokkal gyakoribb azonban, hogy először vázlatos axonometrikus rajzot készítenek.

A nagy befoglaló formákkal célszerű kezdeni.

Innen már meg lehet szerkeszteni a precíz axonometrikus képet, majd a pontos vetületi képeket.

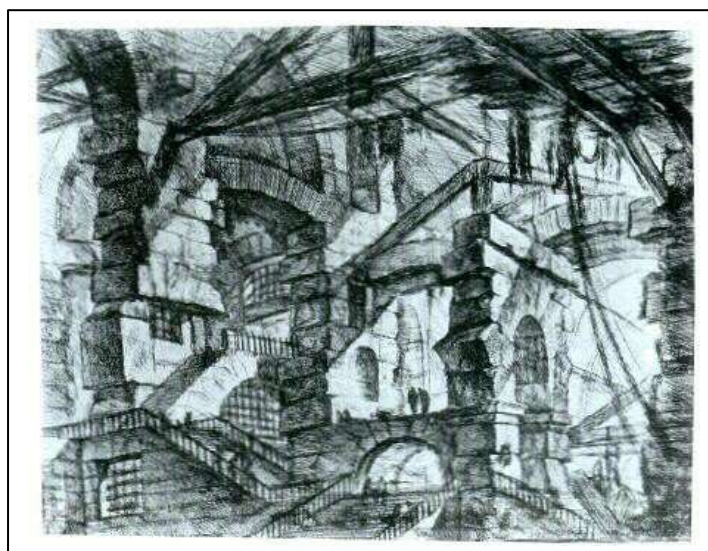
Ha tartunk tőle, hogy a gyerekeket nem izgatja fel a feladat, mutathatunk néhány Piranesi rajzot

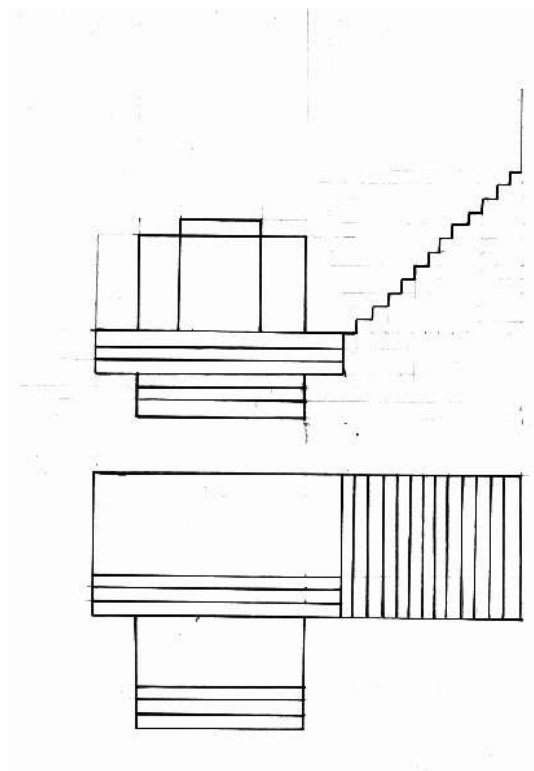
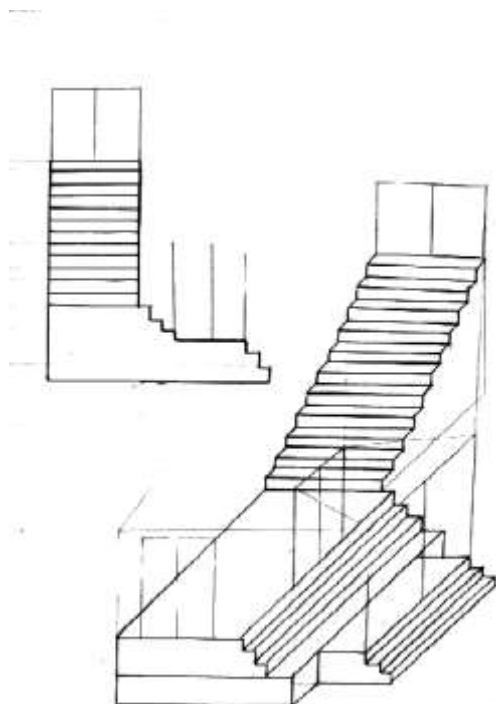
**Diasorozat:
tematikus diák /
szerkesztőrajz
III: Diasorozat:
művészettörténet / 18.
sz. / Piranesi**

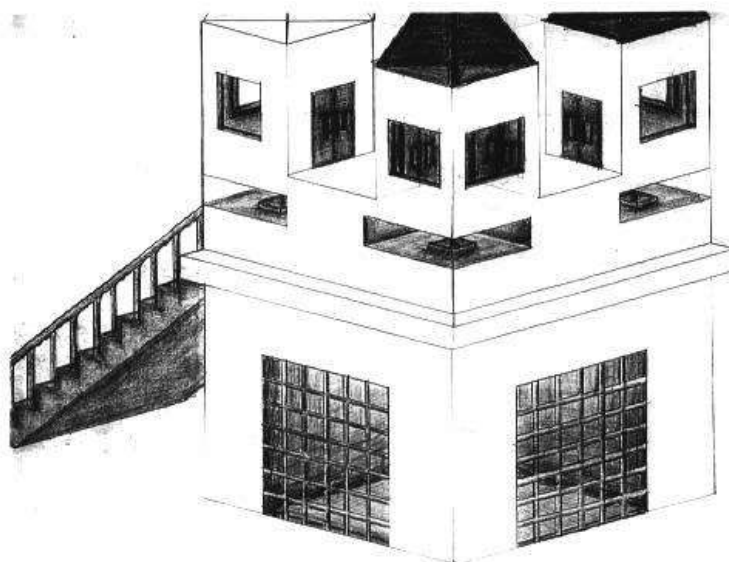
Csőregő Tibor: Az utolsó fokok. Foto66/7

Néhány axonometrikus munka

Csák Tibi munkája Zagyvárekaról.

3. Farkas Tibit inkább a tónusozás kötötte le.

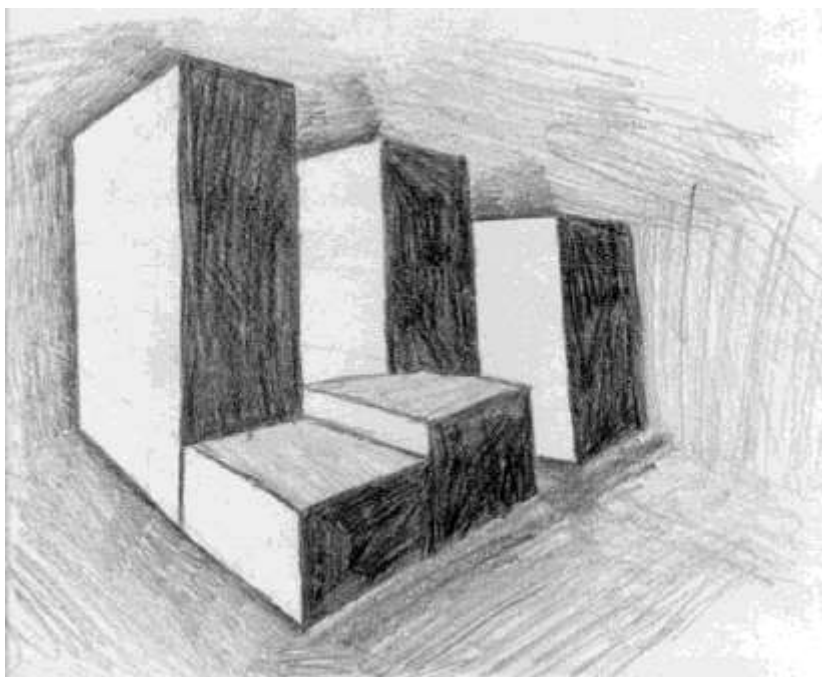
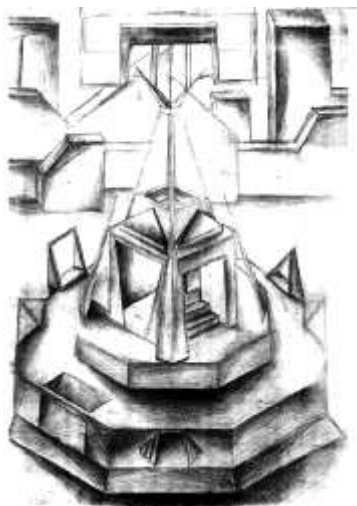
.9Felmérés

Testcsoport vetületi ábrázolása, axonometrikus (perspektív) rekonstrukció.

Minden gyerek berendez maga előtt a padon, a kis képsíkrendszerben egy kis mértani test beállítást, ki-ki képességei szerint. A túlzott feladatvállalást esetleg korrigálhatjuk.

Megszerkeszti a nézeti és axonometrikus képeket.

Hetedikben időnként sajnos kell egy kis keményítés. A hatodikos év után a gyerekek mintha kicsit beleunnának az iskolába. (Gyakran ilyenkor veszem át az osztályokat, és hiányzik az előző két év, a gyerekeknek furcsa az

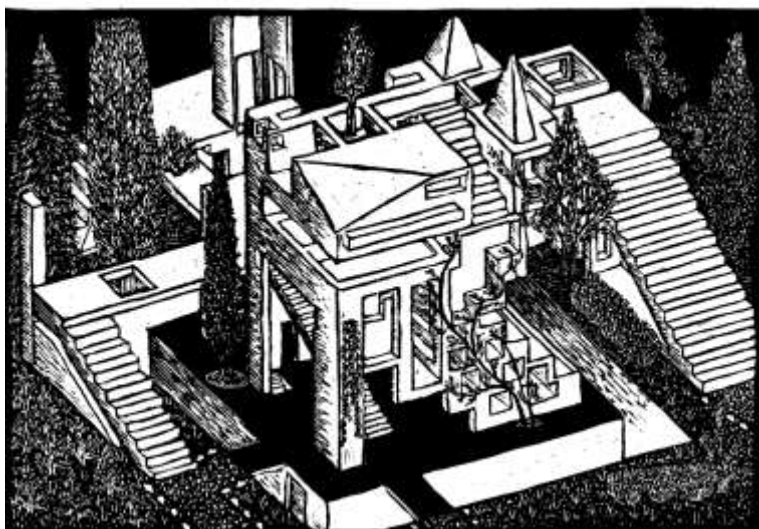

időnként minden figyelmükre igényt tartó óravezetési stílus.)

A mértani test rajzok, majd a szerkesztőrajz nagyon könnyen osztályozható. Részjegyeket már eddig is kaptak, ezek - a fegyelmetlen, figyelmetlen osztályokban - bizony meglehetősen gyengék voltak. A témazáró felmérő a javítás lehetőségét kínálja. Érvénytelenné teheti az eddig szerzett jegyeket. A nehéz osztályokban nem bízom a gyerekekre a beállítás berendezését. Kiteszek három, különböző nehézségi fokú beállítást. A gyerekek választhatnak közülük. A legegyszerűbb esetében csak hibátlan megoldás kaphat ötöst.

A közepesen nehéz feladatnál megengedek apró vonalhasználati pontatlanságot, a legnehezebbnél kisebb szerkezeti tévedést is elnézek. A legjobb rajzolóknak méltóságon alulinak találják ugyanis valami biztonsági jelentéktelenség elkészítését, márpedig a komolyabb szerkesztési problémáknál óhatatlanul becsúszik néhány hiba.

Ha már a perspektív szerkesztést is vettük, akkor a testcsoport perspektív képét is rekonstruálhatjuk.

4. Kis Pista még linóba is átmetszette axonometrikus rajzát.

Technikák: ceruza

Diasorozat: tematikus diák / szerkesztőrajz

III: Diasorozat: művészettörténet / 18. sz. / Piranesi

Várható nehézségek

Várható eredmény, néhány elkészült munka

.10 Perspektív rekonstrukció

Cél: Perspektív tanulmány.

Előkészítés: Szemléltető táblák kikészítése

Az óra leírása

Vegyük elő korábbi, kis méretű modellekről készült rajzainkat. Ismerjük már az egy illetve két iránypontos perspektíva szabályait. Rajzoljuk újra korábbi rajzainkat, méretüket háznagyságúra növelve, a két iránypontos perspektíva szabályai szerint. Ha elkészültünk, tovább lehet fejleszteni a rajzot, vagy kijelölhetjük a fény irányát, és árnyékolhatjuk a képet. (Ha még nem tanultuk az árnyékvetítés szabályait, határozatlan, elmosódó szélű árnyékokat rajzoljunk.

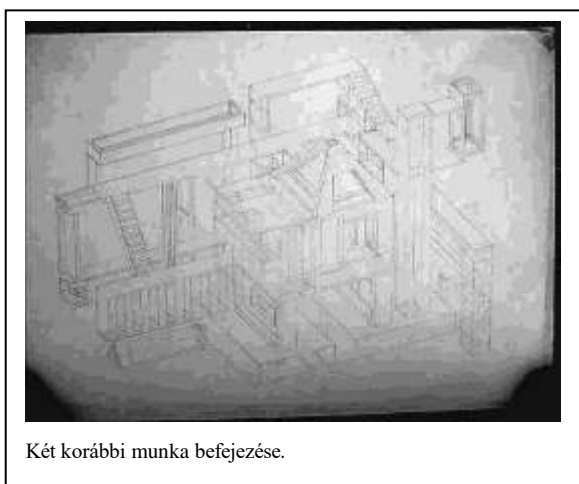
Az órát általában a korábban nagyobb munkákba kezdett tanulók miatt szoktam megtartani, így ők nyugodtan befejezhetik a munkát.

Technikák: ceruza

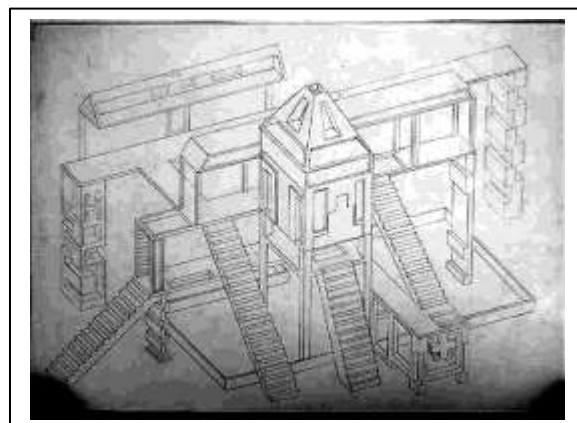
Szemléltetés: falitábla táblai rajz

Várható nehézségek

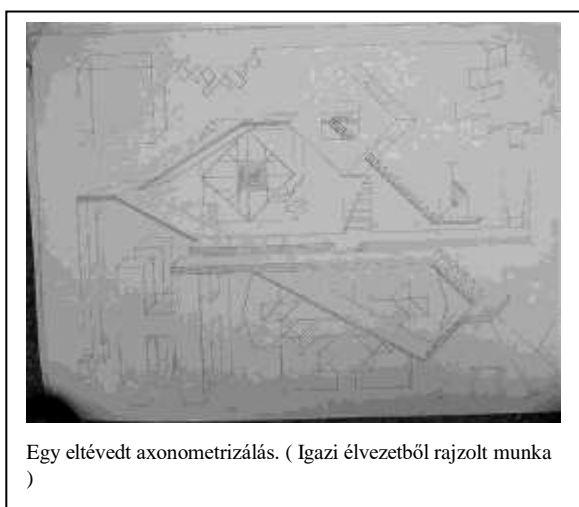
Várható eredmény, néhány elkészült munka

Két korábbi munka befejezése.

Továbblépési lehetőségek

Egy eltévedt axonometrizálás. (Igazi élvezetből rajzolt munka)

.11 Irányvonalak berajzolása fotóba

A perspektív tanulmányok bevezetéseként, vagy épp, lezárásaként alkalmazhatjuk. Előbbi esetben egyszerű látványt választhatunk, utóbbi esetben pedig a feladat hozzárajzolással, folytatással bővíthet.

Nagyon könnyű elrontani azzal, hogy mechanikusan felragasztjuk a rajzot egy A64-es lap közepére, azután meglepődve látjuk, hogy a távpontok kívül esnek a lapon.

A munkához újságokból kivágott fotókat használunk. Ezeket négy tasakban tartjuk. (Középponti perspektíva, két iránypontos perspektíva, három iránypontos perspektíva illetve a haladóknak való, összetettebb, nehezebb képek.)

A feladat, a látszat ellenére nagyon nehéz.

A legbizonytalanabb gyerekek részére előre felragasztok néhány képet, amin esetleg a távpontokat is megkeresem. Folytatja, majd kiválaszt magának egy új fotót, és ezen már maga keresi meg a távpontokat.

A másik megoldás: aki nem bízik magában, egy fénymásolt fotót kap, aminek vázlatos rajzát a táblára is felteszem. Ezen magyarázom el a távpontok megkeresését, illetve elkezdem a gazdagítást.

A legjobb rajzolóknak elég elmagyarázni a távpontok megkeresését, innen már önállóan dolgozhatnak.

A többségnek a következő bevezetést adom:

Helyezzük el a fényképet egy A/3-as lap közepén. A hosszú vonalzóval keressük meg az egyik, majd a másik távpontot. Egyelőre még ne rajzoljuk meg, vagy csak nagyon halványan, hisz lehet, hogy ki se férnek a lapra.

Ha valamelyik nem fért ki, toljuk kissé el a fotót a másik irányba. (Ha a látvány egyik oldala csak kevésbé tér el a vízszintestől, ezt a távpontot nem fogjuk feltüntetni a papíron, ha tovább folytatjuk a kép rajzolását, csak hozzávetőleg tartatjuk össze a vonalakat. Ilyen képet lehetőleg ne tegyünk a tasakba.)

Radírozzuk le a vonalakat, rajzoljuk meg újra a két távpontot.

Ha egy A/4-es lapra is ráférne a két távpont, cseréljük ki a lapot.

Ha megtaláltuk a két távpontot, (vagy a főpontot.), jelöljük meg halványan a kép körvonalát, vagy a sarkait, és ragasszuk fel a fotót a lapra. A ragasztóval gondosan kenjük körbe a szélét, ne szakadjon fel a vonalzózáskor.

Húzzuk meg az irányvonalakat, majd folytassuk először azokat a részeket, amiket a kép széle elvágott!

Ezután kezdhetünk hozzá a gazdagításhoz. Ne feledjük el, hogy csak a kép középső kétharmadán dolgozhatunk, másképp torz képet kapunk.

A nagy látószögű lencsével készült felvételeken különböző torzulásokat figyelhetünk meg. Pl. a függőlegesek is összetartanak egy harmadik távpont felé.

Elkerülő feladatok: színezés, gazdagítás.

Aki elakad a munkával, választhat egyszerűbbet, vagy elkezdheti színesben megoldani a fotót, figyelmen kívül hagyva a távpontokat. Új alakokat rajzolhat bele, vagy új részletekkel láthatja el az épületeket.

A feladatmegoldás során az egyszerűbb képet választók hamar elkészülnek, mások órákon át dolgoznak.

Következő választható feladatként ajánlhatjuk a fotók manipulálását. EF 16.

1 G Egy nagyon kevés találatot elérő munka.

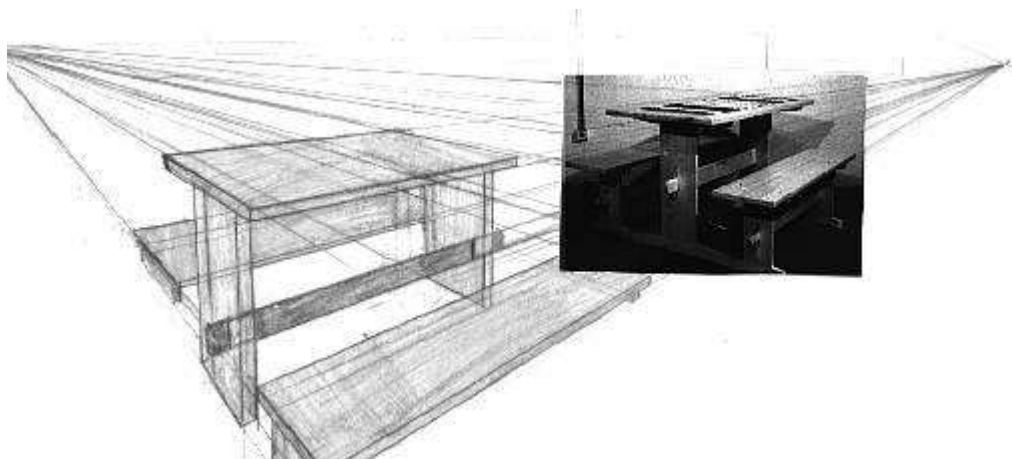

1 H Jellegzetes biztonsági munka. Minimális kockázatvállalás.

1 I Szabadkézi megoldás.

E Öt perc alatt megoldható, bevezetőként tálalt

1 J Egy jó megoldás, ennyi fért negyven percbe.

Várható nehézségek

Meglepően nehéz óra, főleg hogy általában a gyengébb osztályokban alkalmazzuk frontális feladatként. Még a legjobb rajzolók is hajlamosak átugrani a távpontok előzetes kijelölését.

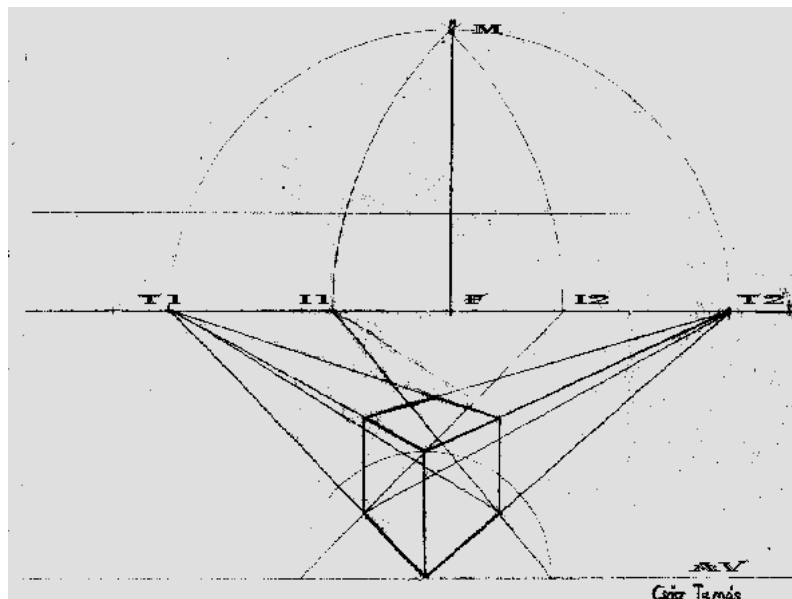
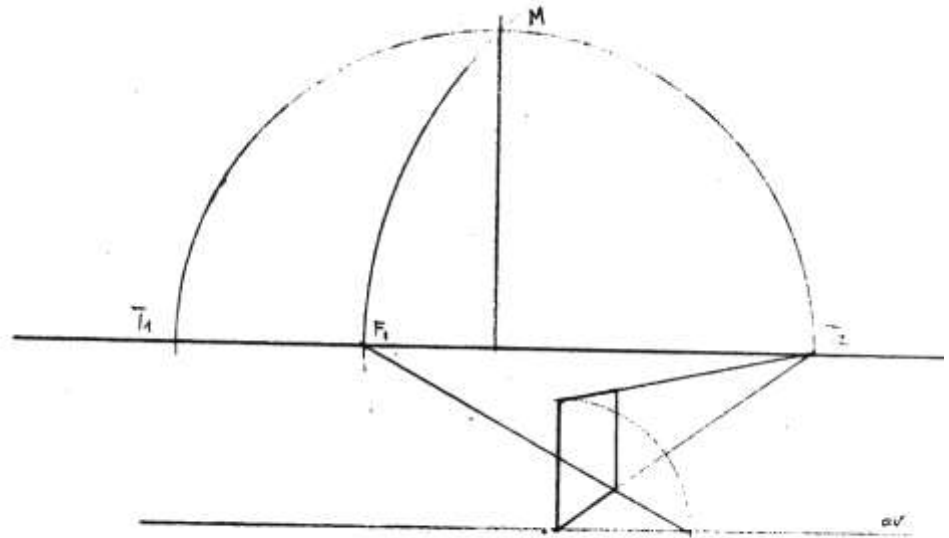
Inkább csak bevezetesként, vagy a fotómanipuláció egyik választható feladatákként szoktam alkalmazni. Néhány gyerek nagyon bele tud feledkezni.

.12 Perspektív szerkesztés távmetszéssel.

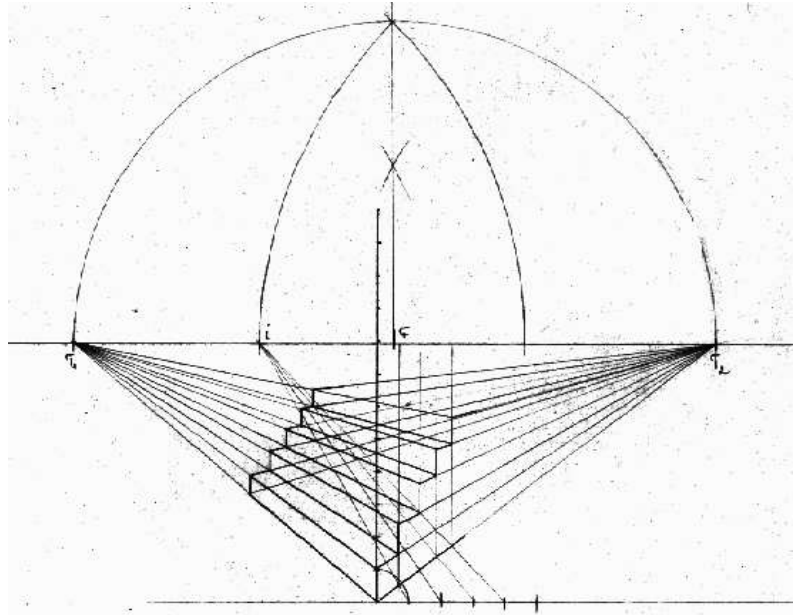
Ha pontosabban szeretnénk szerkeszteni, meg kell tanulnunk pontos méreteket felvinni a képre! Eddig ugyanis csak úgy, "érzéssel" jelöltük ki például a kocka elforduló élének szélességét, vagy nagyobb lapok osztásakor az átlók segítségével felezgettünk. Az alábbi szemléltető sorozatot a legjobb képességű gyerekeknek adom oda, amíg a többiekkel egyszerűbb perspektív feladatokat oldunk meg.

Jelöljük ki a kocka legközelebbi, függőleges élét, majd húzzunk a kocka alsó sarkán át egy párhuzamost a horizonttal. (Ez lesz az alapvonal.) Forgassuk le rá a kocka élét, a főponttal ellentétes irányba! Jelöljük ki a két távpontot, felezzük meg a köztük lévő távolságot! Húzzuk meg a kocka legközelebbi függőleges élét! A horizontvonalon jelöljük ki a két távpontot!

Húzzuk meg a kocka közelebbi függőleges élét!
Húzzunk a kocka alsó sarkán át egy párhuzamost a horizonttal! (Ez lesz az alapvonal.)
Felezzük meg a két távpont közötti távolságot, így megkapjuk a főpontot!
Forgassuk le a kocka függőleges élének nagyságát az alapvonalnak a főponttól távolabb eső részére!

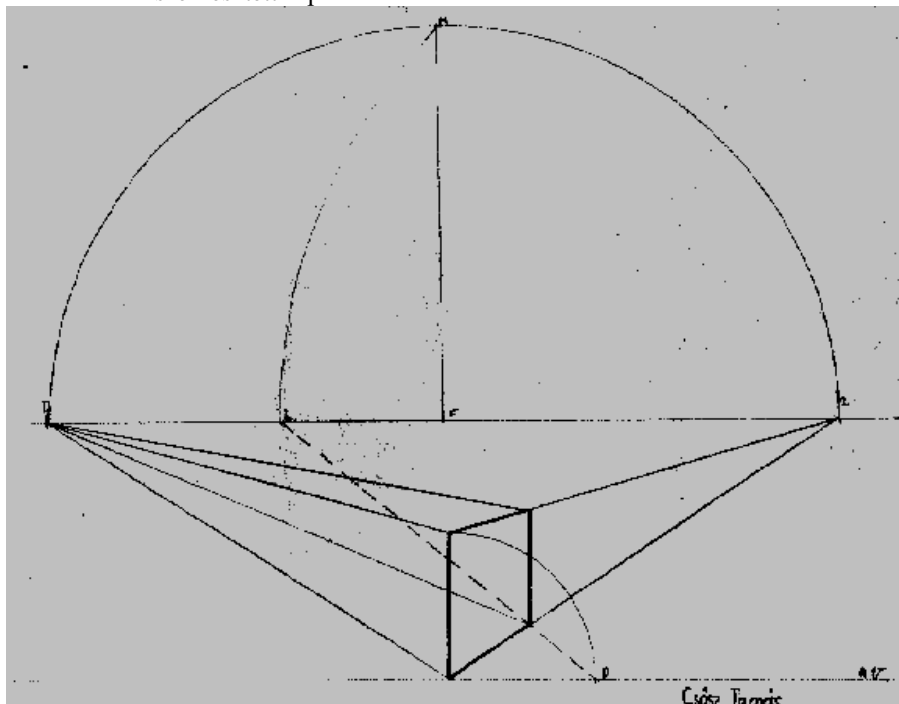

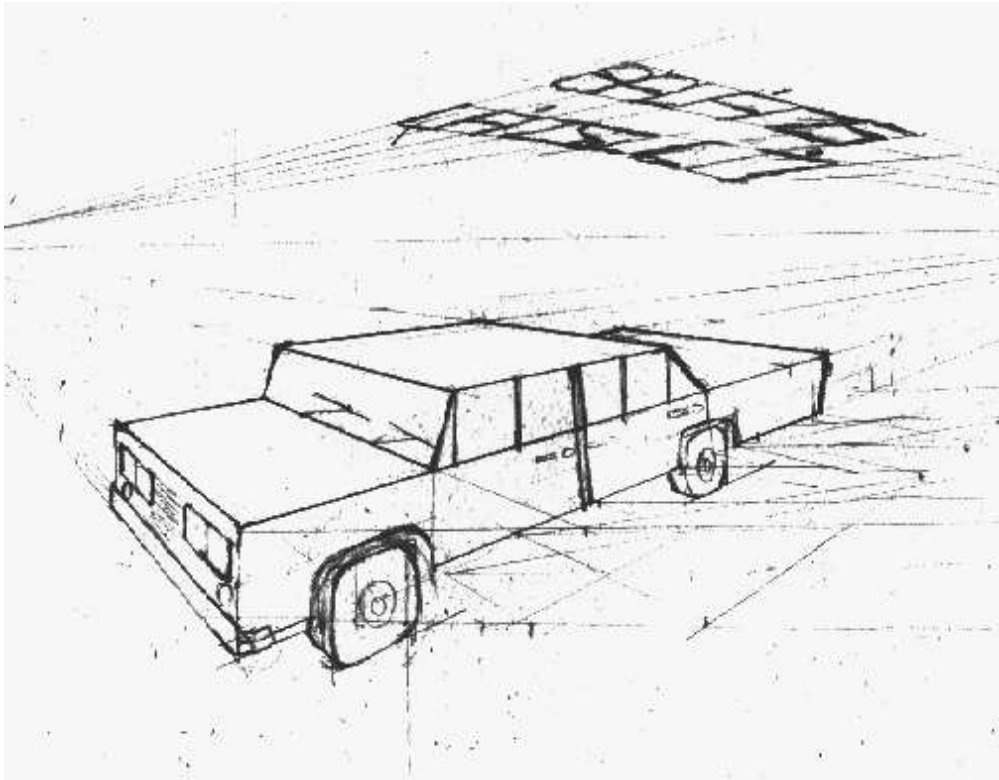
Kössük össze körívvel a főpontba szúrva körzönket, a két távpontot Emeljünk egy függőlegest a főpontból erre a körívre! Szúrjuk körzönket a kocka felé eső távpontba, forgassuk le a főpontra emelt merőleges és a körív metszéspontját! (M (Ez a pont lesz a kocka oldalapjának látszólagos nagyságát megadó egyenes iránypontja.) i 1.) Kössük össze a kocka leforgatott élének végpontját (P (az irányponttal! Ahol metszi a kocka oldalélét, ott húzzuk meg a kocka távolabbi, függőleges oldalélét! Szerkesszük meg az előbbieket mintájára a kocka másik oldalát is!

A távmetszés módszere segítségével bonyolultabb idomokat is szerkeszthetünk. Például egy ilyen lépcsős idomot. Ha tovább akarjuk folytatni a lépcsőt, de alapvonalunk már nem tesz lehetővé további szerkesztést, húzzunk feljebb egy újabb alapvonalat!

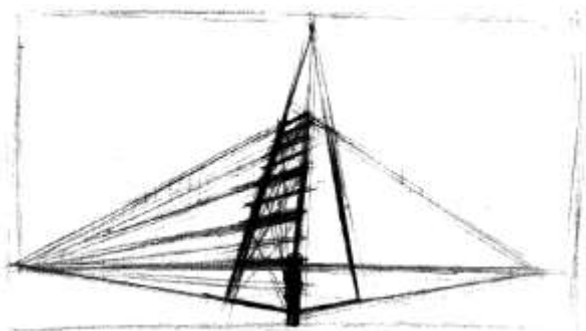
Távmetszéssel szerkesztett képek

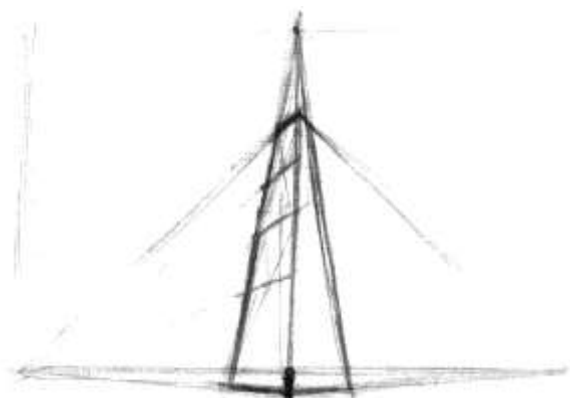

.13Három távpontos perspektíva

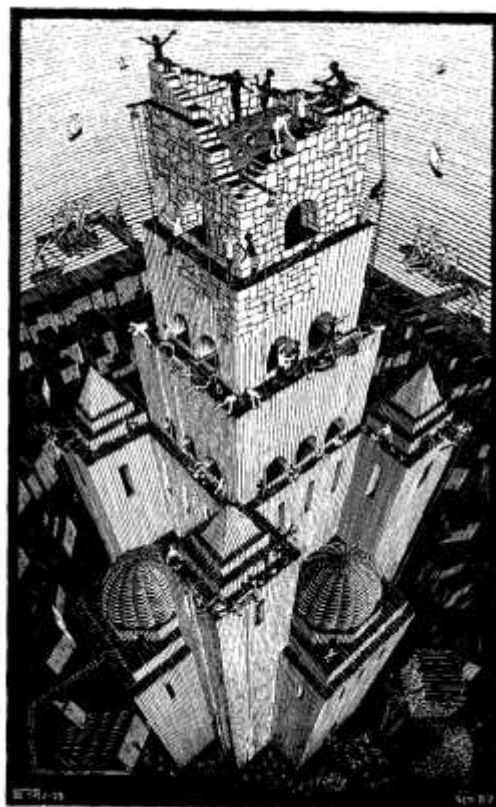
Ha nagyobb méretű testeket ábrázolunk, nem elég két távpontból szerkeszteniük, hisz egy épület tetejét nyilván kisebbnek látjuk, mint az alját, ahol állunk. Ha nem akarunk nagyon torz képet kapni, a távpontokat messze kell felvegyük. A három távpontos szerkesztésnél még erősebben érezzük a perspektív kép mesterséges voltát, hisz olyasmit rajzolunk meg, amit egy pillantásunkkal nem tudunk áttekinteni.

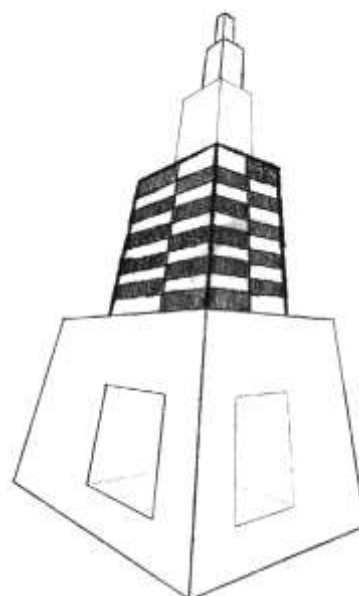
10 Ahhoz, hogy a testmagasságom háromszorosában ilyen erős összetartást lássak, néhány centiméterről kellene szemléljem a látványt.

10 Ez már egy hihetőbb megoldás.

8 Cornelis Escher: A torony

.14Ívelt formák perspektív szerkesztése AF 52.

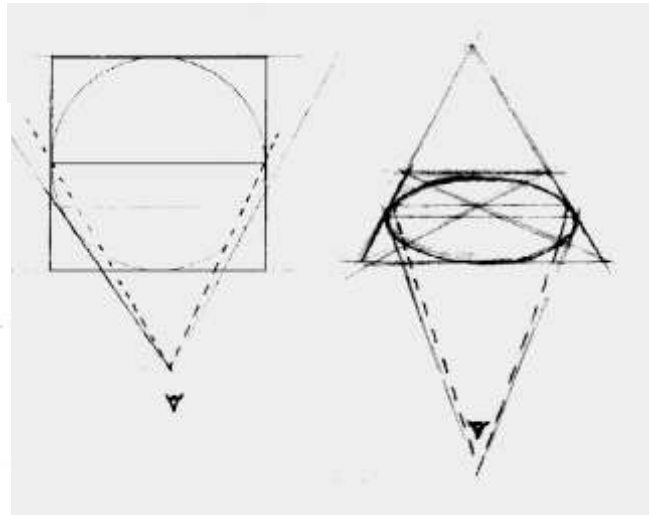
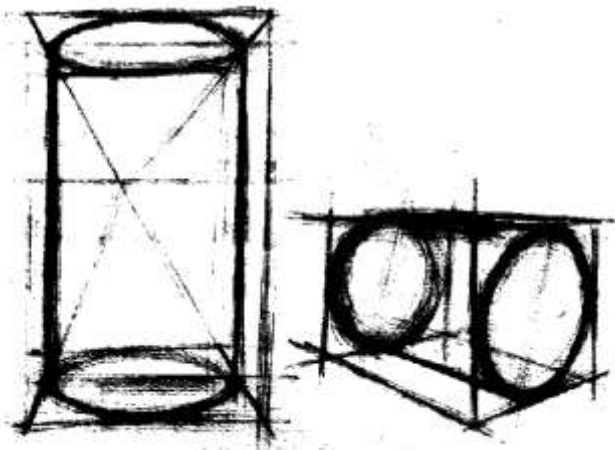
Cél: Perspektív szerkesztés

Jobb osztályokban tartom meg ezt az órát, általában akkor adom új feladatként, amikor az osztály zöme még az előző órai perspektív munkákon dolgozik. Igen ritkán frontálisan is felvezetem, egészen jó képességű, perspektívában szívesen dolgozó osztályok részére.

Előkészítés: Szemléltető táblák kihelyezése.

Az óra leírása

Hatodikban már szerkesztettünk ívelt formákat, befoglaló hasábok segítségével. Most ugyanezeket a szerkesztéseket ismétljük meg, de perspektív szabályok szerint. Könnyen megérthetjük, miért nem esik egybe az ellipszis látszólagos és valóságos nagytengelye. (Hatodikban már volt róla szó, de nem árt újra feleleveníteni.)

Az előző órákon már eléggé szétrázódott a mezőny.

Vannak akik képesek megérteni a csigalépcső

szerkesztését is, másoknak még egy négyzetes hasádba szerkesztett henger is problémát jelent. Ez úgy hidalom át, hogy a jobb rajzolóknak maguk elé vesznek egy-egy falitáblát, vagy csoportban kiülnek a tábla elé, lemásolják, majd befejezik a szerkesztést. A gyengébbeket pedig - ha nagy az érdeklődés, és az egész osztály szeretne próbálkozni - közös táblai rajzzal vezetem, a korábban bemutatott módon.

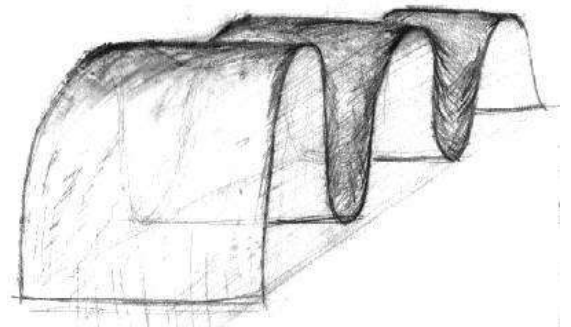
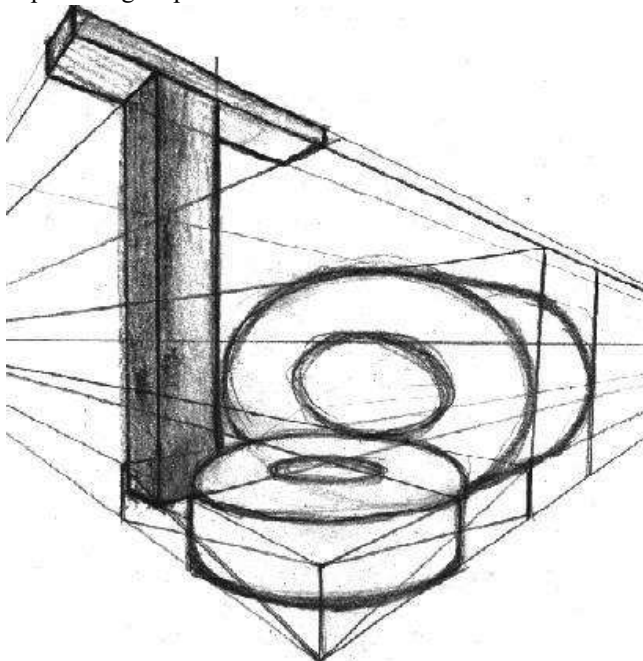
Technikák: ceruza

Szemléltetés: falitáblák, táblai rajz

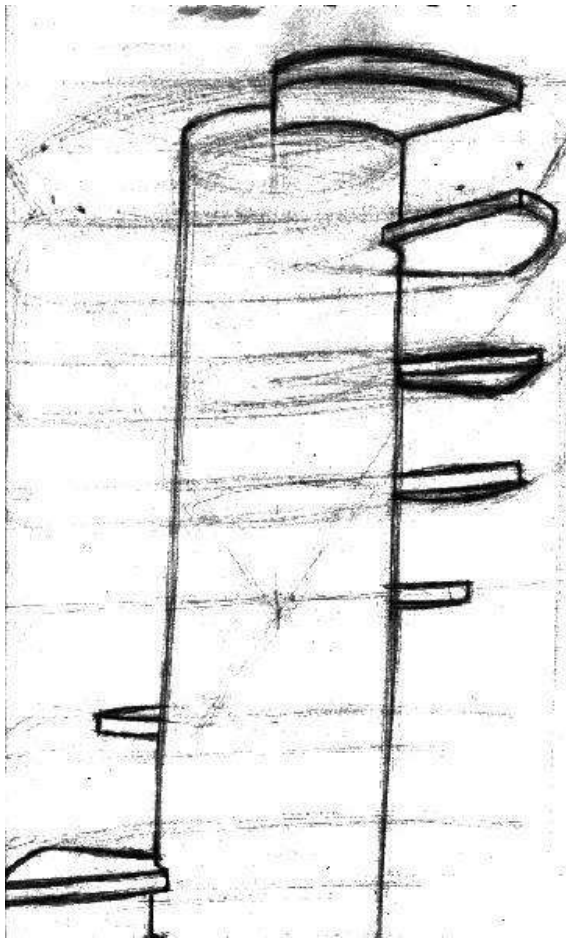
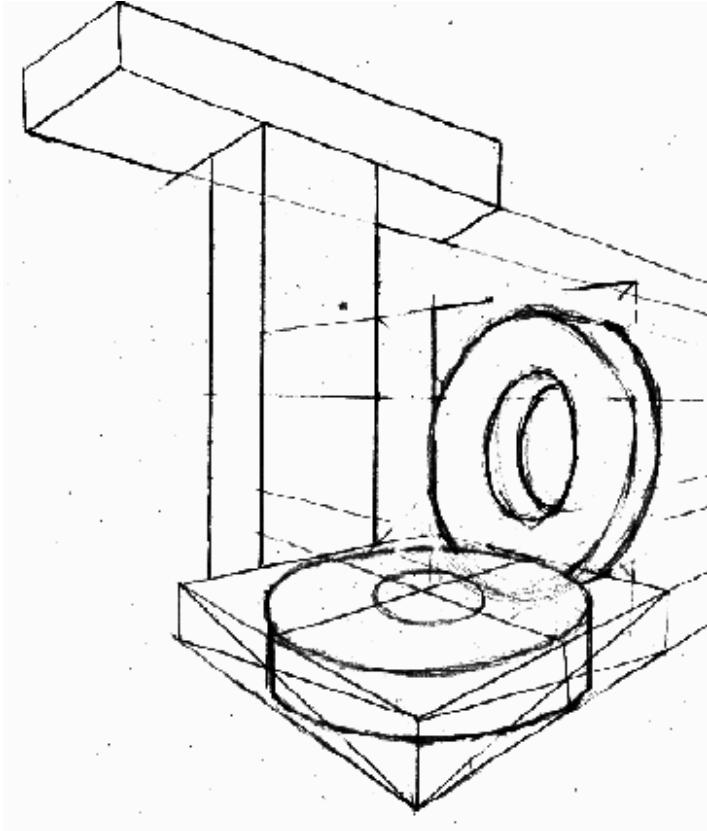
Várható nehézségek

Várható eredmény, néhány elkészült munka

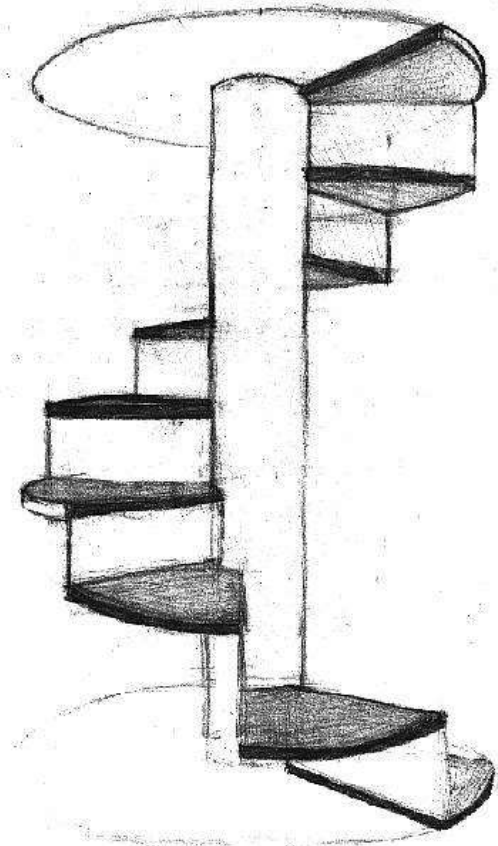
Perspektív téglalapban "érzéssel" vezetett ívelt vonalból alakított

hullámzó sík.

1 L A henger kissé eldőlt, de a szerkesztés értelmes.

1 K A felvételre készülő Erdei Miki mindezt pontosabban, tisztábban adta elő.

.15A perspektíva egyéb jelenségei.

.16

A vonalas perspektíva két alapvető törvénye - a méretek csökkennek, a párhuzamosok a távpontokban találkoznak - mellett még egyéb hatásokkal is számolnunk kell:

- Levegőtávlat. A távolsággal fokozatosan elmosódik a tárgyak képe, színük megfakul, a kéesszürke felé tart.
- Textúraváltozás. A távolabb lévő dolgok mintázata sűrűbb.

Fessünk meg valamelyik perspektív szerkesztésünket, a levegőtávlat jelenségeinek alkalmazásával.

15/B Egyszerű anamorfotikus kép szerkesztése

(Nagy Dénes feladata)

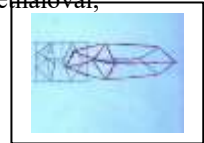
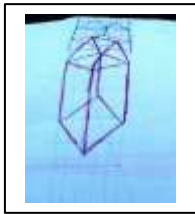
„Az optikai (vagy perspektivikus) anamorfózisokhoz nem szükséges semmiféle segédeszköz, a megfelelő nézőpont a kép meghosszabbított hossz tengelyének egy meghatározott pontján van, innen nézve értelmezhető a kép tartalma. Első leírása Daniele Barbaro *Pratica della Perspettiva* című könyvében olvasható (1559) *propettiva segreta* (titkos perspektíva) néven. Először a torzítandó képet kell ellátni sűrű négyzeteshálóval, majd szükséges egy másik háló is, amely egyszersmind tartalmazza a nézőpontot, meg a szem és a papír távolságát is. Az így létrejövő torzított hálóba kell átmásolni az eredeti kép kockáinak tartalmát. Különleges hatásának titka, hogy a kép mintegy eloldozódik a felszíntől, olyan hatású, mintha a papír felett lebegne.”

Kolta Magdolna:

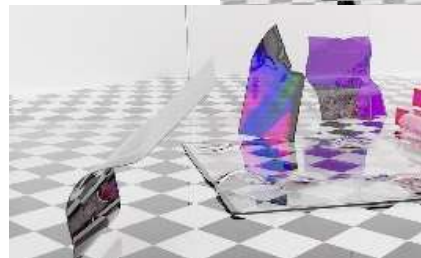
Képmutogatók A fotográfiai

látás kultúrtörténete

http://www.fotoklikk.hu/sites/default/files/fm/kepmutogatok/i_b.html

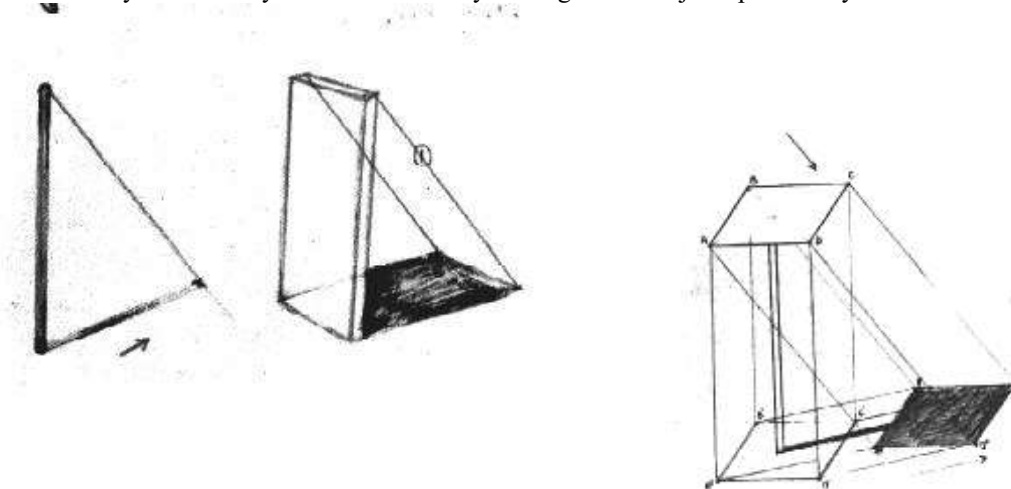

Játék a perspektívával Hoóz Anna nyomán

.16 Árnyékszerkesztés

Árnyékolással már korábban is jeleztük a testek önárnyékát, illetve egy határozatlan vetett árnyékot. Ha szeretnénk rajzolni a testek napfényben vetett árnyékát, meg kell adnunk két irányt. A napfény beesési szögét, illetve az árnyékvetés irányát. Ebből a két irányból meghatározhatjuk a pólus árnyékát.

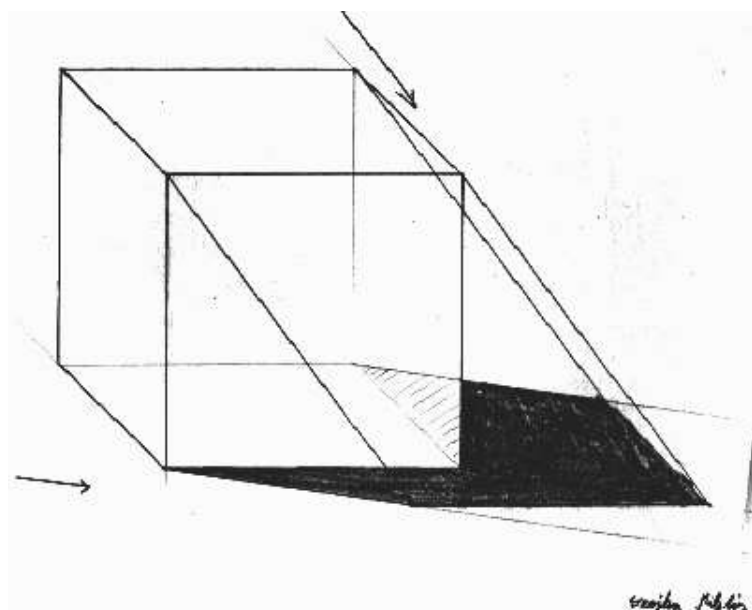

Ha a tetejére egy lapot szögezünk, le kell vetítsük függőlegesen a talajra a lap sarkait, majd ezeket meghosszabbítjuk az árnyékvetés irányába. A sarkokból meghúzzuk a beesési szögeknek megfelelően a fény irányát.

A kocka esetében ugyanígy járunk el.

De mi történik, ha nem vízszintes lapra esik az árnyék?

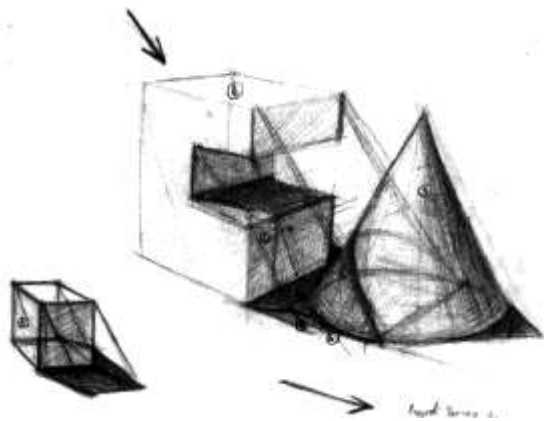
Meg kell határoznunk az árnyék határvonalának síkját, illetve ennek a síknak a testet metsző vonalát. A pontos,

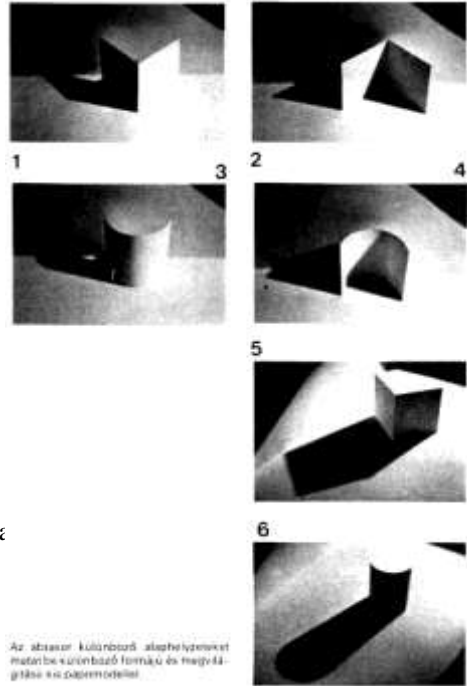
korrekt árnyékszerkesztés persze nagyon bonyolult dolog. Mi csak néhány egyszerű szabályt használunk. (Jó térszemléletű gyerekek azonban ezekből az egyszerű szabályokból is bonyolult rajzokat építhetnek. Gergő fiam például óvodás korában kapott egy hajtogató könyvet. Mi nehezen igazodtunk el a hajtások jelölésein, a szomszéd kislány jártasabb volt a dologban, ő segített az első modellek elkészítésében. Gergő ezekből megértette a magyarázó jelek jelentését, néhány hét múlva már az összes formát meg tudta hajtogatni, majd következtek az alkotó hajtogató hetei, amikor új és új modelleket talált ki.)
Célszerű kis papírmodelleken vizsgálni az árnyékvetés szabályait.

(Soltra Elemér: A rajz tanítása 319. o.) Az egyre bonyolultabb modellek jó alkalmat nyújtanak a szerkesztő, értelmező rajzolásra.

Egy bonyolultabb modell árnyékának megrajzolása.

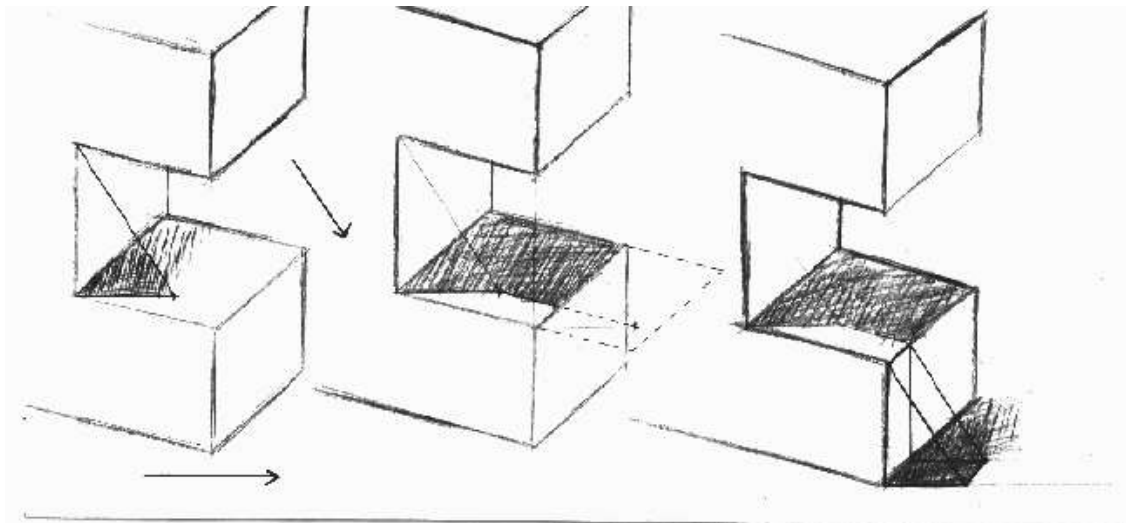

F Tamás először emlékezetből vázolta fel az elmúlt óra modelljét, megpróbálta megszerkeszteni az árnyékvetést, de belezavarodott. hát a modellt az ablaknál, majd megpróbálta kitalálni, miért ilyen

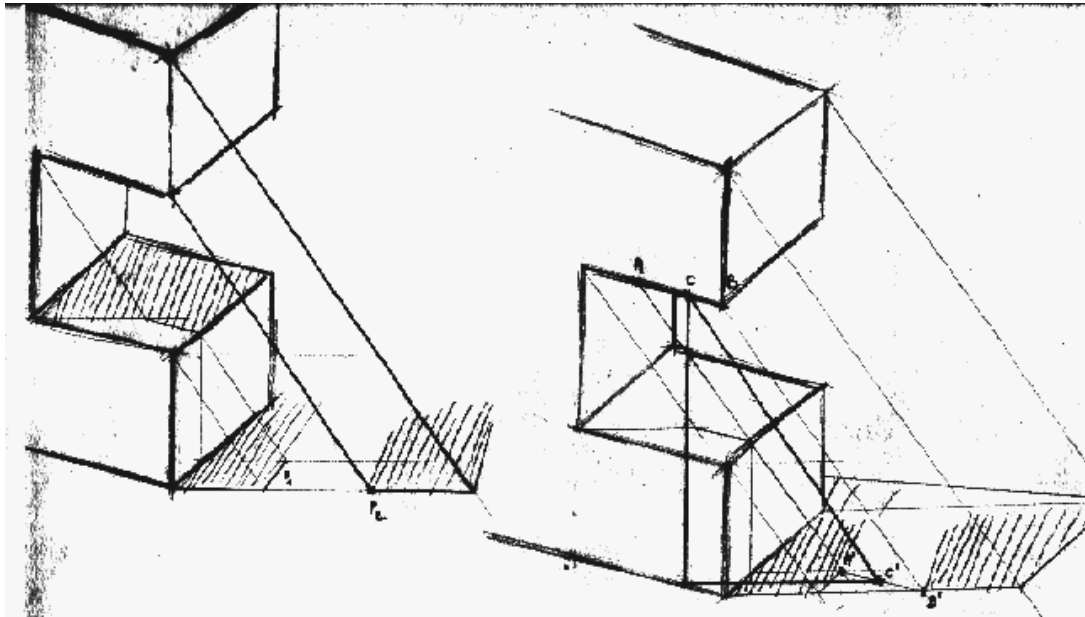

Az absztrak különböző alapfelüzeteket mutat be különböző formákú és megvilágítású a papírművelettel

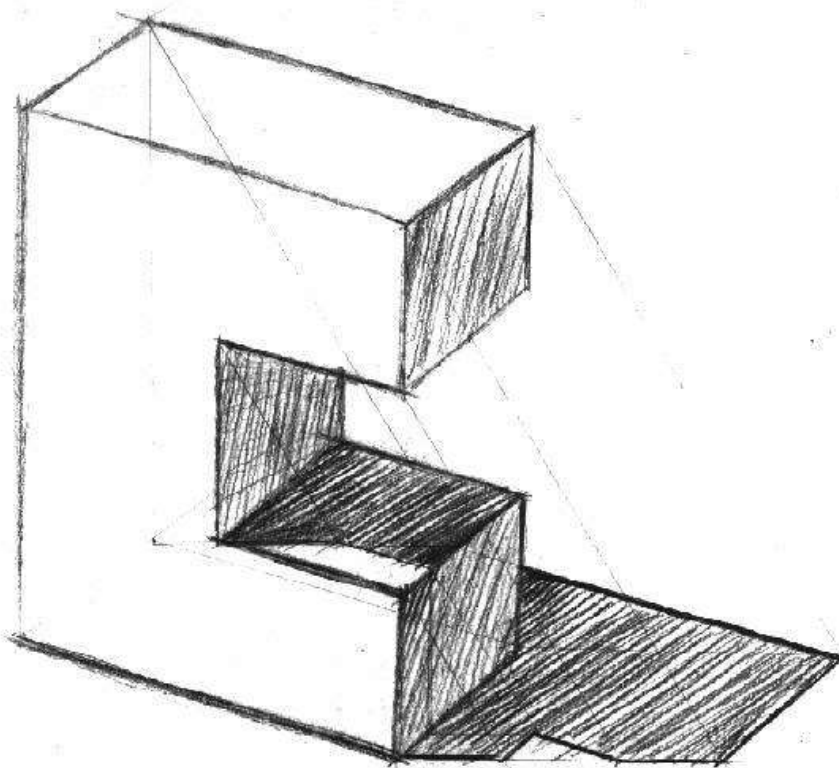
319

G Eddig világos, ez a sarok ide veti az árnyékát! A külső sarok árnyéka viszont már túlér a lapon. A szélég mindenesetre meg tudom rajzolni. Ezzel kész a középső lap árnyékolása.

H Nézzük, hova veti árnyékát az alsó rész kilógó vonala? Itt nem tudom, hogy menjek tovább! Megráajzolólok hát a felső rész árnyékát, ez nem nehéz. Modellelmen látom, hogy itt valószínűleg egyszerűen össze kell kötni a két árnyék szélső pontját (P 1, P 2 (de miért? Hogy tudnám ezt bizonyítani, kiserkeszteni? Nézzük meg, hová veti árnyékát az A - B. szakasz. Megerkesztem egy közbülső pont árnyékát. Valóban így van, C. pont az A-B szakaszra esik

9. Most már megráajzolólok az árnyékot!

10.

11. Az ilyen elmélyült, korrekt árnyékszerkesztés persze igen ritka.

.17Az árnyék

Szabad címszófeldolgozás

Árnyjáték

Az órát bevezethetjük árnyjátékkal. Besötétített terem, lámpa, két fogásra fektetett rúd, amire lepedőt rajszögeztünk. Az árnyjáték lehet szabad rögtönzés, tematikus rögtönzés, azaz meghatározhatjuk, hogy az árnyék címszó körül forogjon, játszhatjuk a STOP játékot (Lásd: játékok), indíthatjuk az órát a barlang előtt állók játékkal, vagy ha a kezek, falak órák után nem játszottunk árnyjátékot, ezekből a feladatokból is meríthetünk.

Videót is vetíthetünk a feladat felvezetésekor: [..\..\video\fenyjatektransart.avi](#)

Látvány után indítva lásd következő feladat B változata: Falak látvány utáni rajzból indítva.

K Caravaggio: Szent Márk mártírsága.
Részlet. MT. A barokk.

III: Diasorozat: művészettörténet /
18. sz. / Piranesi

M Szabados Árpád: Fényrajz ? Katalógus,
Műcsarnok, 1986.

J Rembrandt: Elmélkedő tudós. uo.

L Rembrandt: Önarckép. uo.

N Projekt, Warszawa, 1982/2-3.

P Luigi Ontani: jegyzetek Katalógus.
Metszéspontok, Műcsarnok, 1991.

O Hejjettes szomjazók.

Az árnyjáték feldolgozása

Megnézzük az árnyjátékokról készült videókat.

Előkészületek: <..\..\video\arnyproba.asf>

Egy epikus tartalmú árnyjáték: <..\..\video\arnyepikus.asf>

Kézi játékok 1. : <..\..\video\arnykez.asf> Kézi játékok 2. : <..\..\video\arnykez2.asf>

Szántó Sarolta - Szentkereszty Tamás: <..\..\video\arnysacszent.asf>

Linó vagy papírmetszeteket, tusrajzokat készíthetünk az árnyjáték emlékeiből.

Tematikus képalakítás.

Mi jut eszünkbe az árnyjátékról? Hogyan foglalnánk össze egy képbe?

Az árnyék áttételes jelentésének képi megfogalmazása.

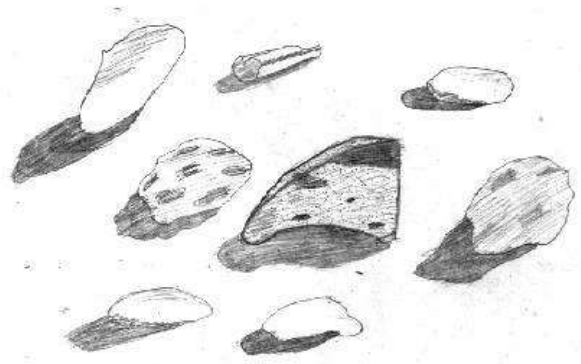
Árnyéka csak önmagának, árnyékot vet a becsületére, stb.

Készülhet képregény, montázs, fotó, stb.

Természetes formák árnyékvetése. Látvány utáni tanulmány

Szőlőtőke, mákgubó, stb. csendéletet lámpával megvilágítunk. Csendeletről is készülhet erősen árnyékolt vázlat, akvarell.

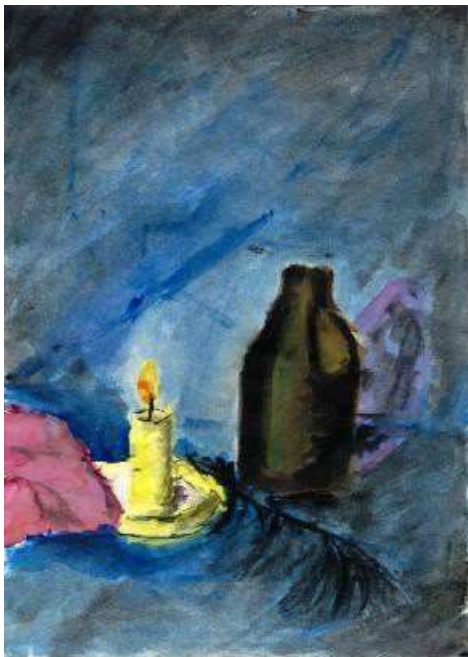

Árny ékszerkesztés

Egyszerűbb, bonyolultabb vetett árnyékok rajzolhatók, szerkeszthetők, modell után vagy fejből. Lásd fentebb.

nem lehet túl nagy a terem "fényszennyezése".

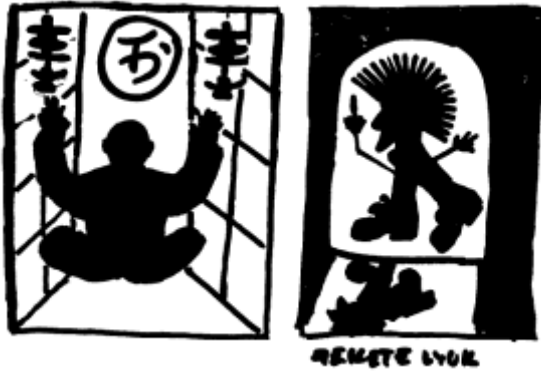
Látvány utáni rajz-festés gyertyafényben címmel.

Szívesen választják a gyerekek a gyertyafénnyel bevilágított egyszerű kis modell témáját.

Ekkor persze minden munkaszatlnak külön megvilágítást kell biztosítsunk,

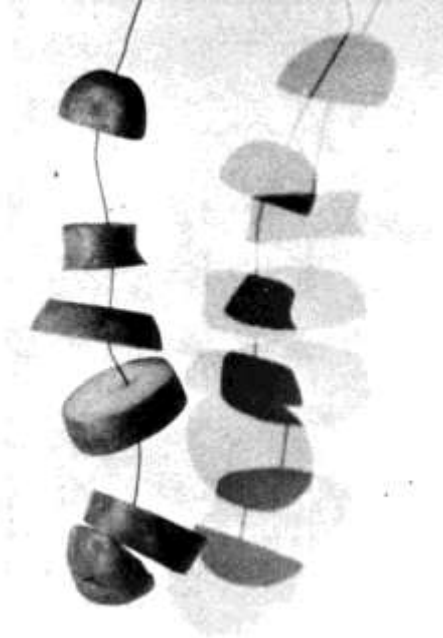

Emblematikus megoldások

Érdekes árnyékok. (Soltra Elemér nyomán)

Természetes formák feldarabolásával, felfűzésével is állíthatunk elő érdekes árnyékokat. (Soltra Elemér: A rajz tanítása 315.o)
A látványt fotózzuk.

Árnyék fotók

Az árnyék címszó önmagában is jó fotótéma.
Külső térben keresgélhetjük az árnyékokat, vagy benn a teremben is hozhatunk létre egy erős lámpával különböző árnyékhatásokat.

Árnyékvadászat előtt bemutathatjuk:

J Funke: Absztrakt fotó. 1928-29. A 20-as évek cseh avantgardja. Műcsarnok, 1989. Katalógus.

Polgár Lajos 6. O. Művészeti iskola

Czakó Zoltán, 4. O Művészeti iskola.

Az meg már a dolgok természetéből adódik, hogy ilyenkor elkalandozunk kicsit eredeti témánktól.

A Sárkány - Totis akciócsoport munkája. Széchenyi krt-i Ált. isk. 8. O.

Ha nincs gép, csak rajzok készülnek.

... András otthoni fotója. 8. O.

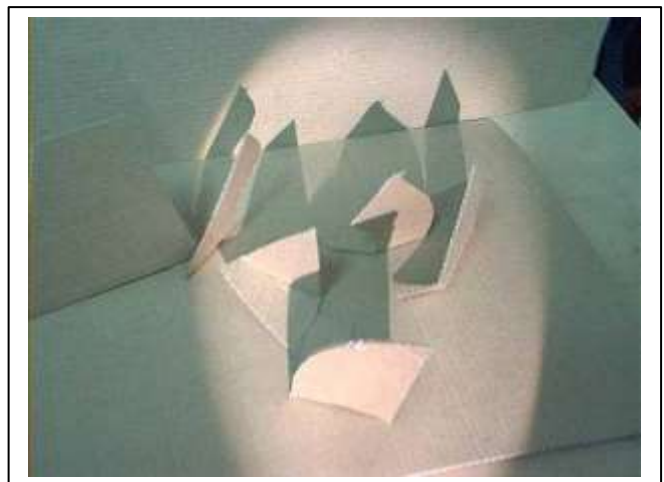
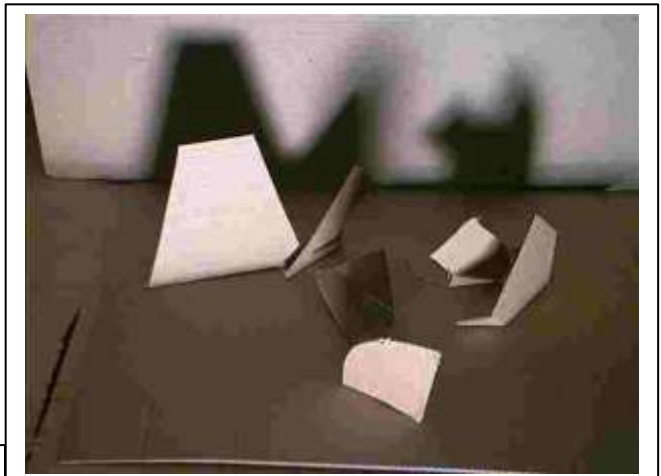
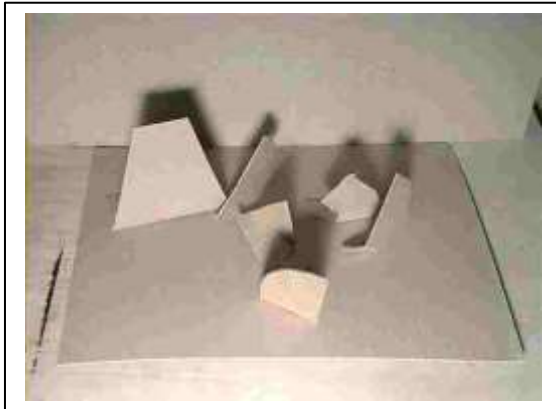
Árnýék foto a művészeti iskola bajai táborából.

Izgalmas éjszakai fotósétát tehetünk.

Kis papírmodelleken tanulmányozhatjuk az árnyékokat.

A legjobb árnyékjelenségekről fotókat készíthetünk.

Persze, ha már ott a digitális gép, a végén portrék is készülnek mindenféle fényekben.

Egy korábbi képnek készíthetjük el a fény-árnyék hatásra épülő változatát.

"A fény mellett ott az árnyék."

Átvitt értelemben is megfogalmazhatjuk a témát Mit jelent számodra a fény és mit az árnyék?

Fényjátékok videoval

Érdekes fény-árnyék hatásokat érhetünk el az alagút effektus felhasználásával. (A kamera a TV-re néz, közet és a TV közt tárgyak, fényforrások alakok mozognak...[\video\teniszfilm1.avi](#)

[..\video\teniszfilm2.avi](#)

**Diasorozat: tematikus diák /
formatanulmányok / fény-árnyék**

Technikák: Tetszés szerint.

.18Falak

Cél: Címszó feldolgozása, kreativitás fejlesztése.

18.1 A változat (Indítás kommunikációs játékkal)

A gyerekek körbeállnak, falat képeznek. Merev, elutasító testtartást és arckifejezést vesznek fel. Valaki, vagy valakik benn vannak a körben. A feladatuk: áttörni a falon, azaz rávenni valakit, hogy engedje át őket. (Nem érinthetik a falakat. Enyhébb szabály szerint csak a durva érintés, taszigálás, csiklandozás tilos.)

- A legegyszerűbb változat, ha a falakra bizzuk, átengedik vagy sem a próbálkozókat.
- Játshatjuk úgy, hogy a falaknak kötelességük mindenkit átengedni, aki valamilyen új módszert talál ki Pl. az első hízeleg az egyik gyereknek. "Hízeleg mondják a falak, és a gyerek átmehet. Ezután már hízelgéssel nem lehet átmenni. (Lehet fenyegetni, lehet pénzt ígérni, szépen kifesteni a falat, felrobbantani, stb.)
- Megállapodhatunk abban, hogy mosolyra kell bírni a falat.
- Pantomimjátékot is játszhatunk. A kitörni igyekvő játékosok olyan szoborpozícióba kell beálljanak, amely szerintük lehetővé teszi az átjutást. Játshatjuk spontánul, vagy a korábbi mintájára, azaz csak az jut át, aki valamiféle új testtartást mutat be. (Erőszakos, kérő, átsurranó, stb.)
- Komolyabbá válik a játékunk, ha a falak eleinte senkit nem engednek át, a gyerekek pedig beszámolnak arról (játék közben, vagy a játékot megállítva (milyen érzés falak között tévelyegni.

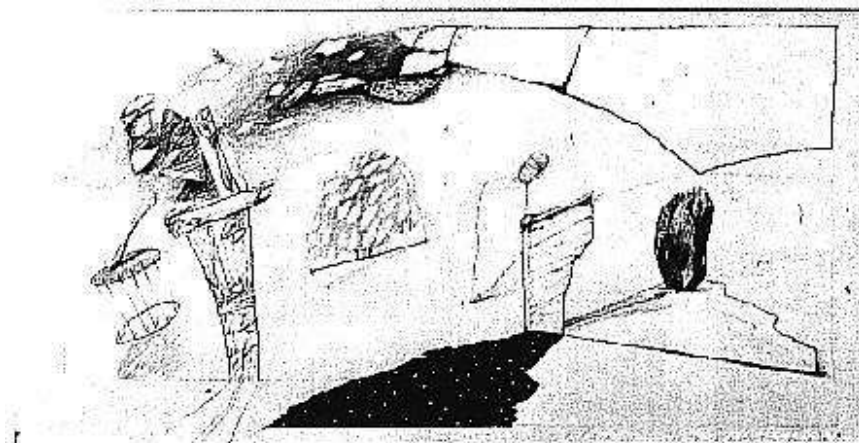
A játék után (vagy helyett) megnézhetjük a "Falak" diasorozatot. A diákat a kiadni szándékozott feladatoknak megfelelően válogatom. Jó osztályokban akár minden magyarázat nélkül is levetíthetjük zenei aláfestéssel az egész sorozatot, aztán szabadon dolgozik mindenki.

R itt még nem a fal az érdekes, hanem a körülötte lévők. Tóth Ernő: Különcök városa. Műv. 85/11-12. 96.o.

Q Felvidéki András képeivel már találkoztunk a csonkolás órán. Akinek megtetszettek a képei, most különös falakat építhet.

S Szabados Árpád firkaszerű feljegyzéseiben is fal motívumok bukkannak elő. Aki nem meri elvállalni a bonyolult szerkesztő - építő feladatot, ilyen szellemben is dolgozhat. Szabados Árpád: J. A. illusztrációk, vázlat. Műv. 82/1. 45.o.

Falfestő munkában

T Egy klasszikus kerítésfal. Ha a tépelt montázs technikát is bevetjük, ez a kép jó felvezetés hozzá. Philippe de Gobert: Palissade, festmény és kollázs fára. Műv. 82/1 29.o

Ezt a képet a kerület lakosai festették Franco Passatore festőművész irányításával Torinóban. (Uo.)

U 21 A házfalakra kerülhet egyszerűbb, bonyolultabb geometrikus kép. Mexikói festett házfal. (Insurjentes) C Lasterego-F. Testa: Nézz, láss, kérdezz! Gondolat, 1983.

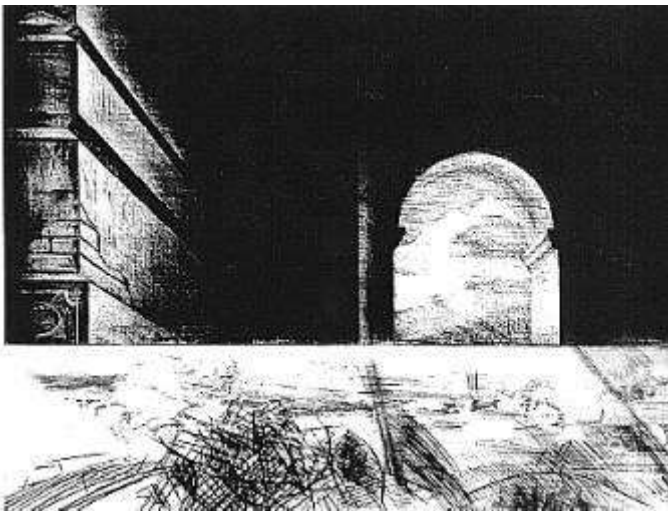

W "Rammellzee": Maestro 2 hyle risk. Művészet 85/11-12. 93.o

V Kocsioldalak

És hát persze a graffitik. A város üres falai, a vonatok oldala szinte kínálják magukat az illegális (bár újabban már legálisan is művelhető) festegetésre.

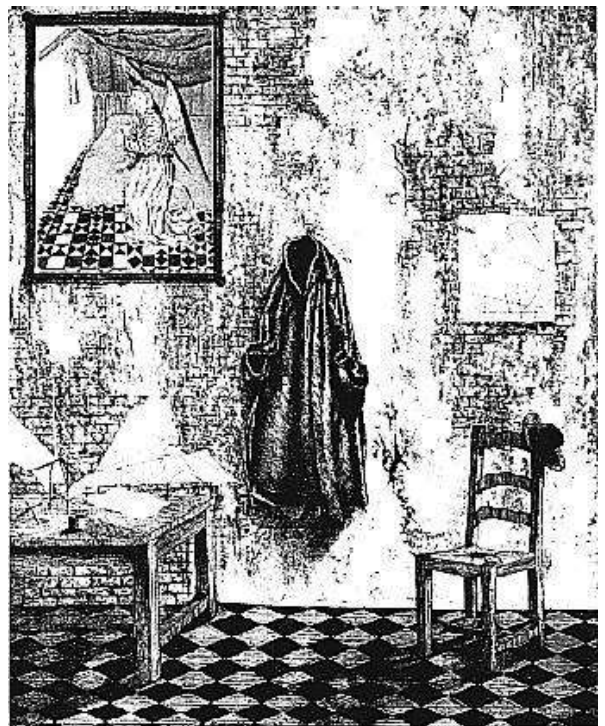
25 Kéri Imre: Falak I. Művészet 81/10.

X Fotó is készülhet. Féner Tamás fotója. Fotóművészet 1989/1.

27 Friedrich Gerlach: Szorongás. o. Bihalji - Merin: A naivok festészete. Gondolat, 1984.

26 Muzsnai Ákos: In memoriam G. Bartolomeo. Junge ungarische Maler und Grafiker der Gegenwart. Katalógus Itt nem a fal az igazán

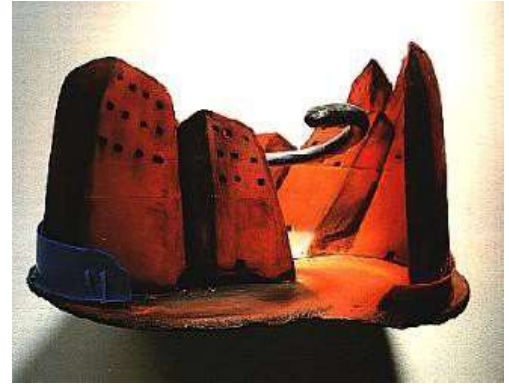
Y A bohunicei kórház. Archidea1997/16.

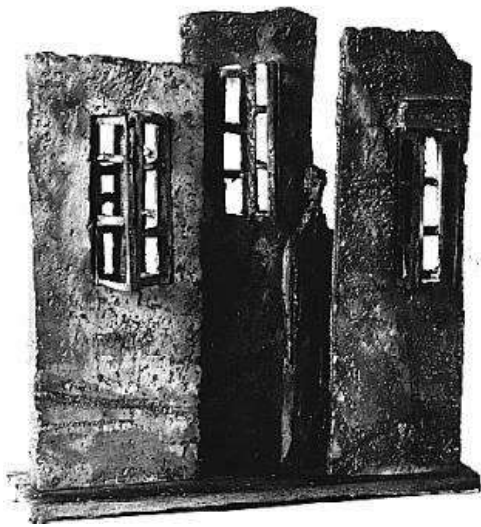
Z Mengyán András: Kiállításrészlet. Műcsarnok, 1986. Művészet, 86/6. Zárt (egyik oldalán nyitva hagyott) teret is képezhetünk

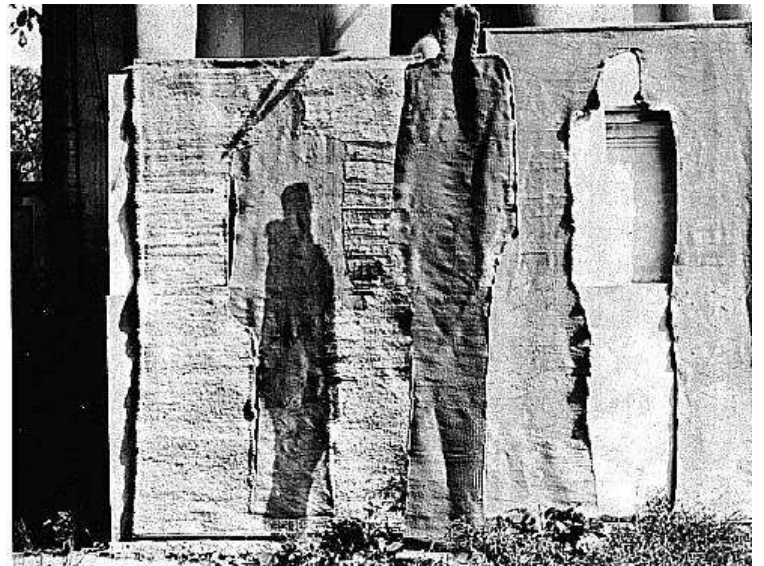
Terebessy László: Kozmikus
Lokátor Vajda Lajos Stúdió

AA Gerd Rohling: O.T. 1986. Vegyestechika. 3. Triennale
Fellbach, 1986 Katalógus

DDSchaár Erzsébet:Három fal, 1968.

CC Egy textilmunka a falak témájára. Lilia Kulka: Találkozás. Tértextil. Projekt

fe Lugossy László: Nemzetközi haldokló Vajda Lajos
Stúdió

BB Berhida Mária - Hévízi Éva: Labirintus. Műv. 82/1 41.o A fal anyaga nem csak
agyag lehet, más anyagok is felhasználhatóak. Fólia, fa, vagy akár hungarocell.

Választható feladatok:

Pillanatkép

Megrajzolhatjuk, megfesthetjük a játék egy-egy pillanatát. (Nem szokták választani.)

Formakontraszt

Megrajzolhatjuk úgy, hogy a fal-ember és az átjutni igyekvő ellentétét formailag is kifejezzük. vonal-felület-színkontrasztokkal, vagy metaforikusan. (Félig fal, félig ember figurák, és az átjutni igyekvő is csak félig reális ember. (

Fal metaforák Riffaud meséje nyomán

Madelaine Riffaud meséjéből illusztrálhatjuk a fal részletet. (A mandarin és macskája, legyen a macskám neve: fal! (Esetleg jöhet az egész mese is, csoportmunkában. Esetleg új metaforákat is találhatunk.

Illusztráció

Önként kínálkozik a Kőműves Kelemen témája, de könnyűzenei számokkal is próbálkozhatunk. (Pl. az Eddától: A kör...Hitványak az álmok, ha mindent eltakartok, fekete függöny mögé zavartok rosszak. Álmodtam egy világot.... Álmodtam egy világot magamnak, itt állok a kapui előtt. Adj erőt, hogy be tudjak lépni, van hitem a magas falak előtt. Kölyköd voltam ... a tűzfalakra írtam éjjel: engem ne várjatok! Ne vázoljuk fel rögtön a legkézenfekvőbb megoldásokat. A tűzfalakra pl. ne felirat kerüljön, hanem valami olyasmi, ami kifejezheti a szöveg hangulatát.

Makett készítés

Doboz, papír vagy egyéb falakat tervezhetünk, készíthetünk. A lényeg: minél rendhagyóbb válaszfalakat kapjunk. Lammel Ilona Város c. kerámiaját és Schaár Erzsébet Három fal c. kompozícióját megnézve agyagból mintázhatunk különös falrendszereket. Makettjeinkről rajzok is készülhetnek.

18.2 B. változat (Schaár Erzsébet székesfehérvári kiállítására nyomán)

Levetítem Schaár Erzsébet székesfehérvári kiállításának diáit. Beszélgettünk a plasztikákról. Fagyott, kórházfehér falak, fehér ruhák.

Készítsünk hasonló utcát, amiben mindenki elhelyezheti alakjait. Az utca készülhet cellából, agyagból, vagy egyéb anyagokból, esetleg csak rajzban. (Lásd még: Térkompozíciók Pilinszky - Schaár nyomán)

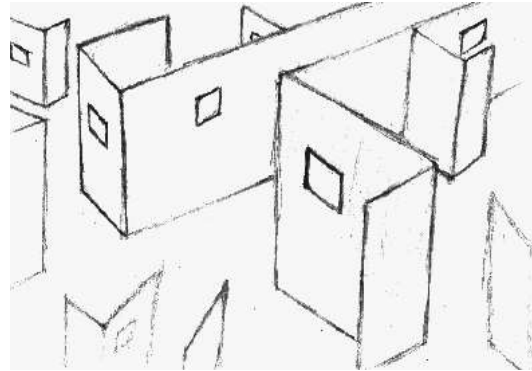
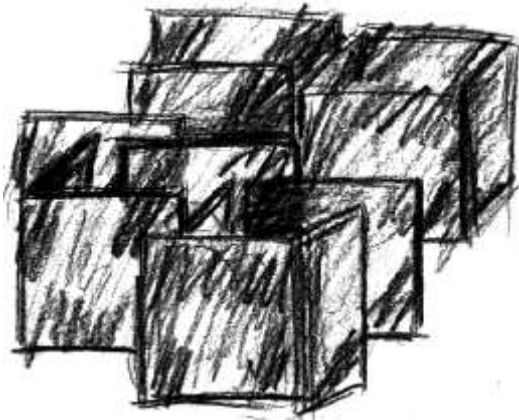
Falak között (Video felvétel)

Nagy fehér papírcsíkot húzunk ki az egymásra helyezett padok oszlopai között, labirintusszerűen. Ablakokat is vágatunk rajtuk, fényekkel bevilágítjuk a lapok egyes részeit. Először csak különböző mozdulatok árnyékvetési hatásait próbálgatjuk, majd az egyes árnyékokat körülfestjük. Közben videóra vesszük a játékot. A játék lehet spontán, vagy előadhatjuk a korábbi mozdulatsorozatokat. Felvezetésként videót vetíthetünk: <..\..\video\falaktransart.avi>
Eredmény: <..\..\video\falak1.asf> illetve: <..\..\video\falak2.asf>

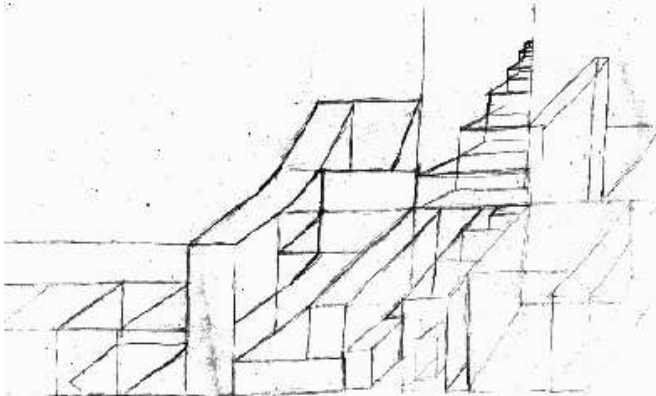
18.3 C. változat (Labirintus)

Látvány utáni rajz rajztáblákból összeállítgatott, vagy keménypapír lapokból összeragasztott labirintusról. Tanulmányrajzot készítünk, majd beszélgetünk a labirintusról, a Theseus mondáról. Miféle labirintusok léteznek? (A lélek ismeretlen labirintusa. A művészet, mint labirintus. Simone Weil. (Ehhez felhasználhatjuk Berhidai Mária - Hévízi Éva installációjának diáját.

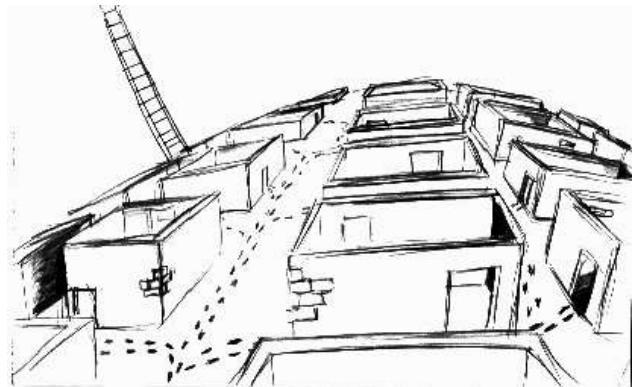

Építsünk, rajzoljunk labirintusokat, alakokkal. (Rajz, papírplasztika, stb.) Esetleg utána vetítés, és a korábbi fal feladatok is választhatók.

Szerkesztő rajz

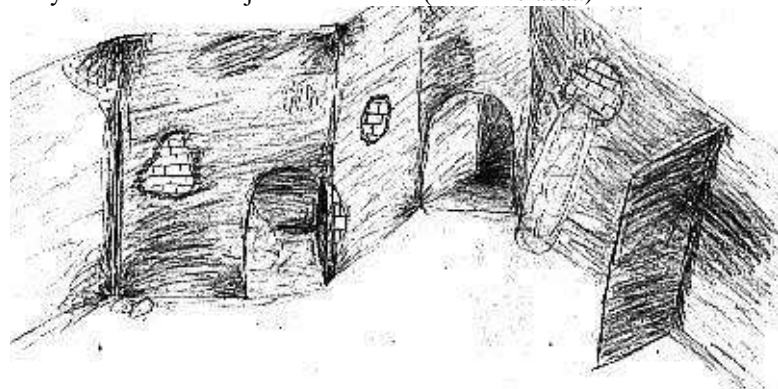

Egyszerűbb - bonyolultabb falrendszereket vagy repülő idolkat tervezhetünk.

Színes vagy tónusos labirintus

Szabaddon kiszínezzük vonalrajzunkat, vagy a papírsíkok árnyékolásának mintájára tónusozzuk. (Mentő feladat.)

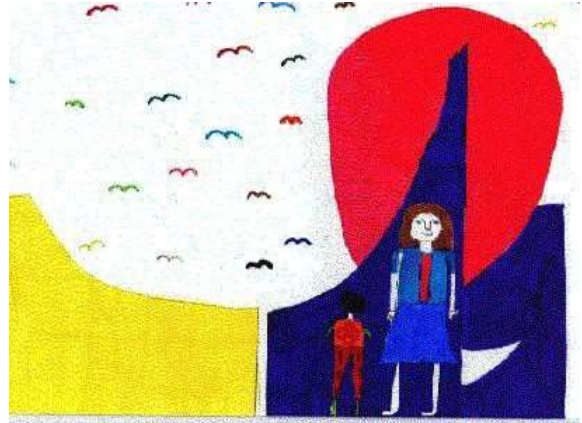
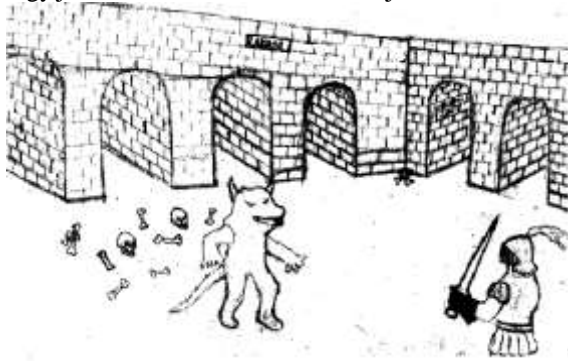

Illusztrálhatjuk a mondát is, előtte tanulmányozhatjuk a krétai kultúrát.

Diasorozat: tematikus diák / falak

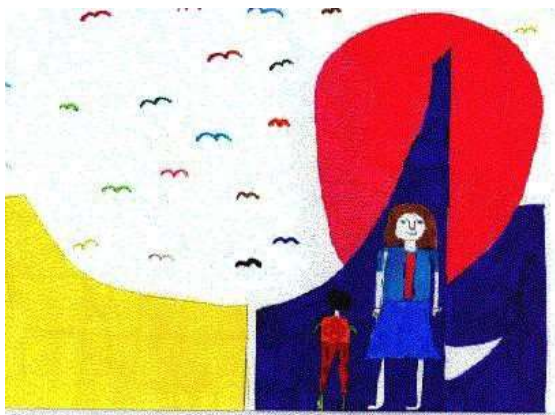
Labirintus játék.

Nagy játék labirintust tervezhetünk a játszótérre.

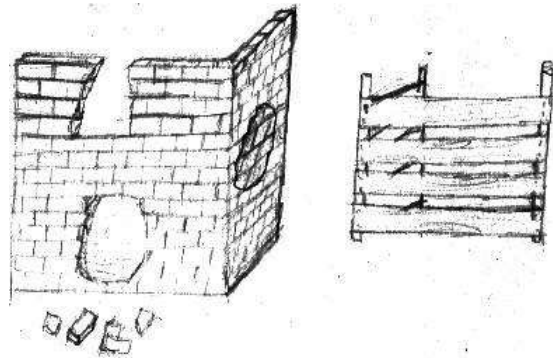
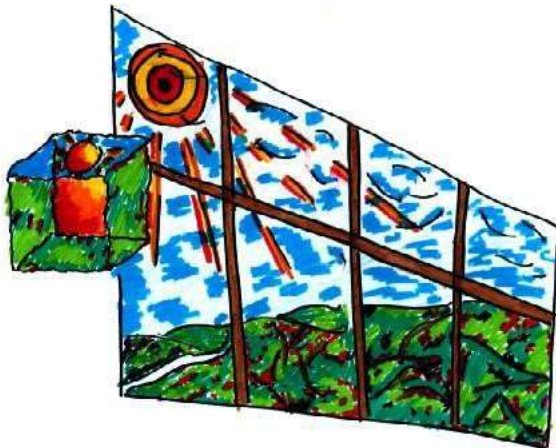

Különös falak

Falak, amik valamitől különössé válnak.

Ha a Lantos rendszer után tartjuk az órát, visszaköszönnek a jelek.

1 P Egyszerű megoldás, de a paravános rajzzal ellentétben ezen látszik a gondos kivitelezés igénye.

1 N Szellemes megoldás, talán a Ha én rózsát válnék c. Bródy száma hatására.

1 M Kissé sablonos megoldás.

1 O Városkép. Végül is falakból áll a város is.

I Q A jó rajzolók gyakran választanak ilyenkor technikai jellegű tanulmányokat. Erdei Miksi a

Falfestmények

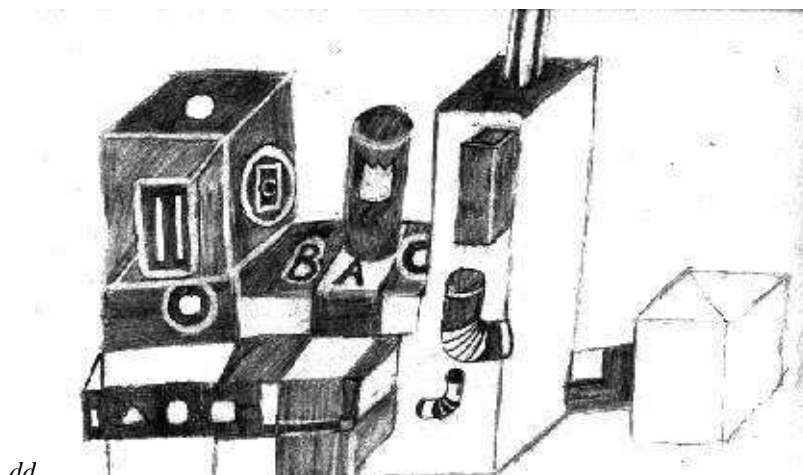
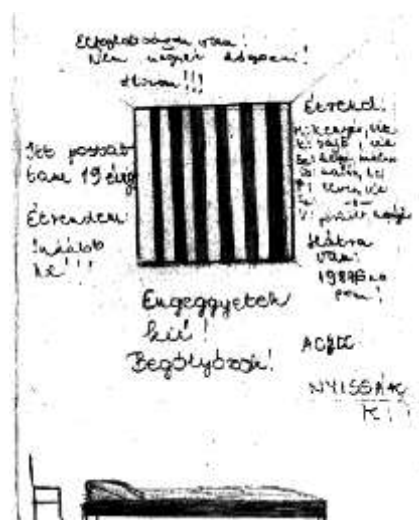
Falfestményeket tervezhetünk, az előző feladatok megoldásaként, vagy teljesen szabadon. Elképzelek egy nagy üres falat, mit festenek rá?

Falfeliratok

Együttes nevek, vagy archaikus képírás.

Összefirkált falak (mentő feladat)

Jellegzetes helyen lévő összeírkált falak. Hasonló feladat az "Üzenetek".

dd

Falfelirat lelet

Képzeld el egy falfeliratot egy idegen civilizáció emlékéit.

Folyosófalak

Ha nem vettük még a folyosó feladatot, most itt az alkalom.

Ha már vettük, valószínűleg megint előkerül a motívum.

Falkompozíció

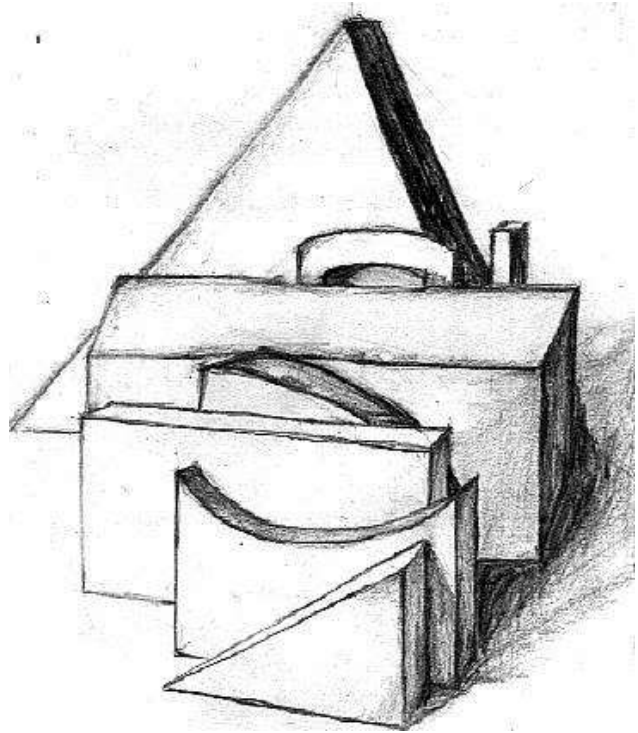
Mentő feladatként minden változathoz csatolható. Akinek nincs semmi ötlete, kezdjen el mélységében fejleszteni egy vékony lapokból álló kompozíciót. Lehet pontos vagy hozzávetőleges axonometrikus vagy perspektív rendszerben dolgozni, szabadkézi rajzfeladat.

Dan Perjovschi: Glass-nost. Installáció, 1997. Rondó. Ludwig Múzeum, 1999.

Üvegfalak

Ha falrendszerünket üveglapokból állítjuk össze, amire alkoholos filccel rajzoltunk, érdekes átlátásokat fotózhatunk.

Diasorozat: tematikus diák / falak

Diasorozat: tematikus diák / labirintus

Festett falak:

Zsidó nemzetiségi fal New York 1973

Alan Okada és a Cityarts Workshop: Keljetez föl Ne York 1974

Berlin-Marzahn lakótelep. Schultz-Petrich: Albrecht Dürernek) A. Kirchner: Kelet meséi (

Tessmer: Kutatások (Schütze-Martin: A holnap fantasztikus világa

Tomie Arai és a Lower East Side-i nők: A nők tiszteletének fala New York 1974

Névtelen festő a New-Yorki 52. utcában

Házaspár portréja ?

Falfestő munka közben

Berlini fal sorozat 1 - 3

Festők az S-Bahnon

Stefanov: Kommunisták (A falfestők címszó médiapedagógiai feldolgozásához.)

Épített falak

SITE: Bizonytalan homlokzat Houston 1975

Pesti udvar

Felvidéki András: Fal ?

Felvidéki András: Három bástya

Kép

Török Tamás foto (Nő fal előtt)

Szabó László István: Búcsú

Bálint István: Tájkép csata helyett

Tóbiásné Palcsó Mária: Fátyolos nő 1974

Országh Lili: Kék tükrök háza 1974

Országh Lili: Sosemvolt naptár 1974

Fal plasztika

Lammel Ilona: Város 1984

El Kazovszkij: Sivatagi homokozó

.19B változat. Látvány utáni munkából indítva

Főleg akkor szoktunk ezen a nyomon haladni, ha a vonalas jellegű mértani test tanulmányok után egy valamivel festőibb, szabadabb mértani test rendszerben szeretnénk finomítani a látványrögzítés különböző módszereit, majd kompozíciós tanulmányt tervezünk.

Síklapok szerkezeti, majd tónusos rajza után elképzelt árnyékvetéseket rajzolunk, festünk. Először realizisztikusan, majd kubisztikus térfelfogásban.

A beállítás

Vonalrajz

Vonalrajz tónusvázlattal.

Tónusos rajz.

Akvarell vázlat.

Kidolgozottabb akvarell.

Színbeli átírás.

Képzelt árnyékok.

Képzelt árnyékok akvarell.

Elképzelt árnyékok kubisztikus térben.

Színvázlatok.

Néhány kész munka

Túl statikusan komponált kép újrakomponálása szétvágással.

Kovács Viki teljes sorozata a művészeti iskola hetedikes osztályából:

